

2021

ARCHEOLOGIENOTA

Sint-Jobstraat te Aalst (Oost-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 665

Boris Horemans

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 665

Archeologienota Sint-Jobstraat te Aalst (Oost-Vlaanderen).

BORIS HOREMANS

Colofon

Uitgever	ADEDE bv
Jaar van uitgave	2021
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Niels Janssens & David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

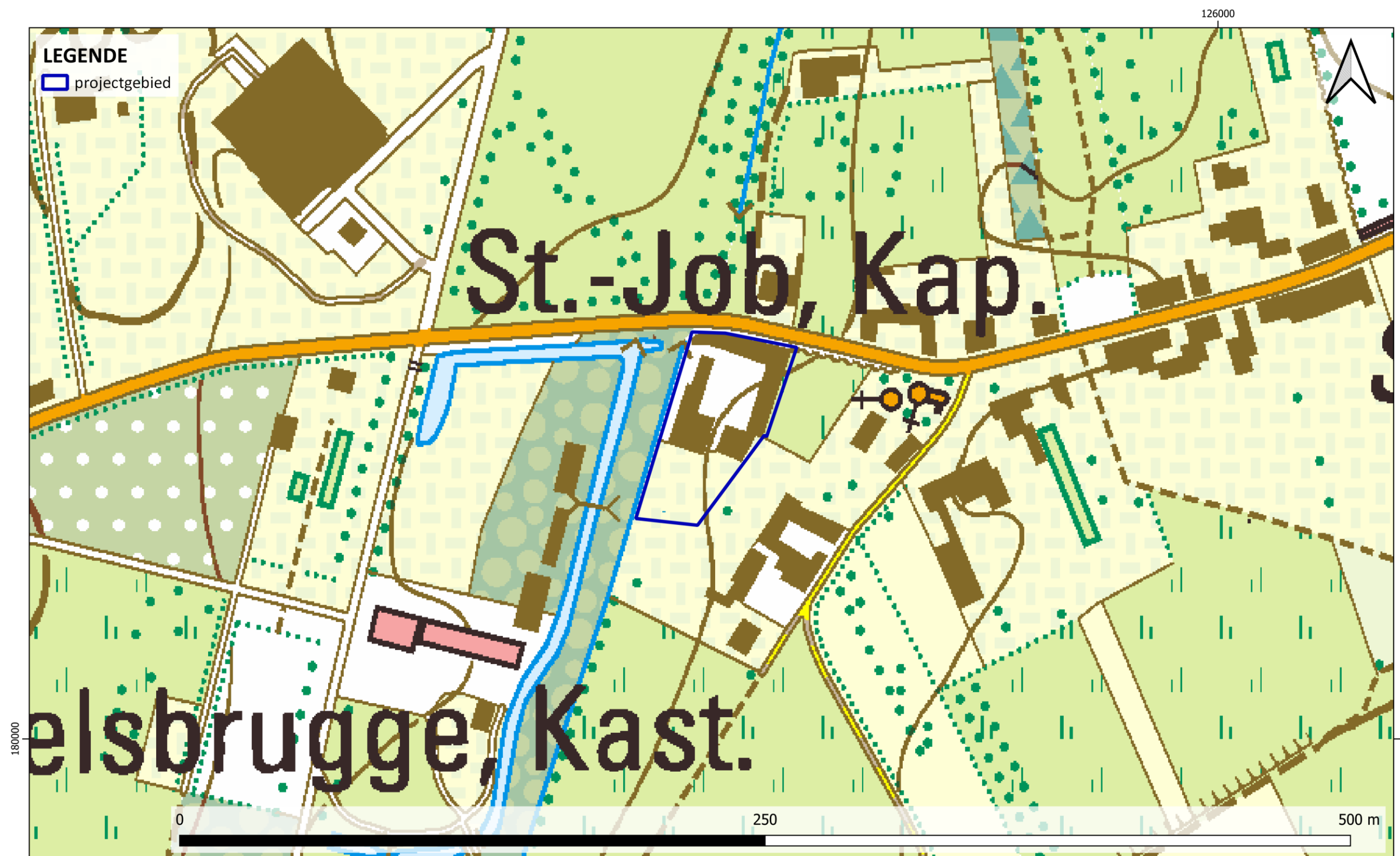
Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 10 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 10 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 11 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 13 -
2.6	Ruimtelijk Uitvoeringsplan	- 19 -
2.7	Randvoorwaarden	- 19 -
2.8	Werkwijze	- 19 -
3	Assessmentrapport.....	- 29 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 29 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 33 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 33 -
3.2.2	Quartair geologisch	- 35 -
3.2.3	Bodem	- 36 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 36 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 37 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 38 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 39 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 40 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 41 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 41 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 44 -
3.3.2.1	Kaart van Fricx (1704-1712/1727).....	- 44 -
3.3.2.2	Kaart van Villaret	- 45 -
3.3.2.3	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 46 -
3.3.2.4	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 48 -
3.3.2.5	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 49 -
3.3.2.6	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 51 -
3.3.1	Luchtfoto 1971	- 52 -

3.3.2	Luchtfoto 1979-1990	- 52 -
3.3.3	Luchtfoto van 2008-2011	- 53 -
3.3.4	Luchtfoto van 2020.....	- 54 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 56 -
3.4.1	Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving.....	- 56 -
3.4.2	CAI Indicatoren	- 56 -
4	Besluit	- 58 -
5	Bibliografie.....	- 61 -
6	Lijst van figuren	- 62 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2021A274
Site	Aalst – Sint Jobstraat
Projectsigle ADEDE	AAL-SIN
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Afbraak en renovatie van bestaande gebouwen. Nieuwbouw van 11 eengezinswoningen, inclusief bijkomende grondwerken voor nutsvoorzieningen en grondwaterinfiltratie.
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	David Janssens 2018/00215
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Boris Horemans, 2021, Archeologienota Sint Jobstraat te Aalst (Oost-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 665, Gent.
Grootte projectgebied	±3.245m ²
Periode uitvoering	Januari 2021
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorde zones	Bebouwing en verharding, zie kaart p. 9.

Aalst - Sint Jobstraat

aangemaakt: 20 januari 2021
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

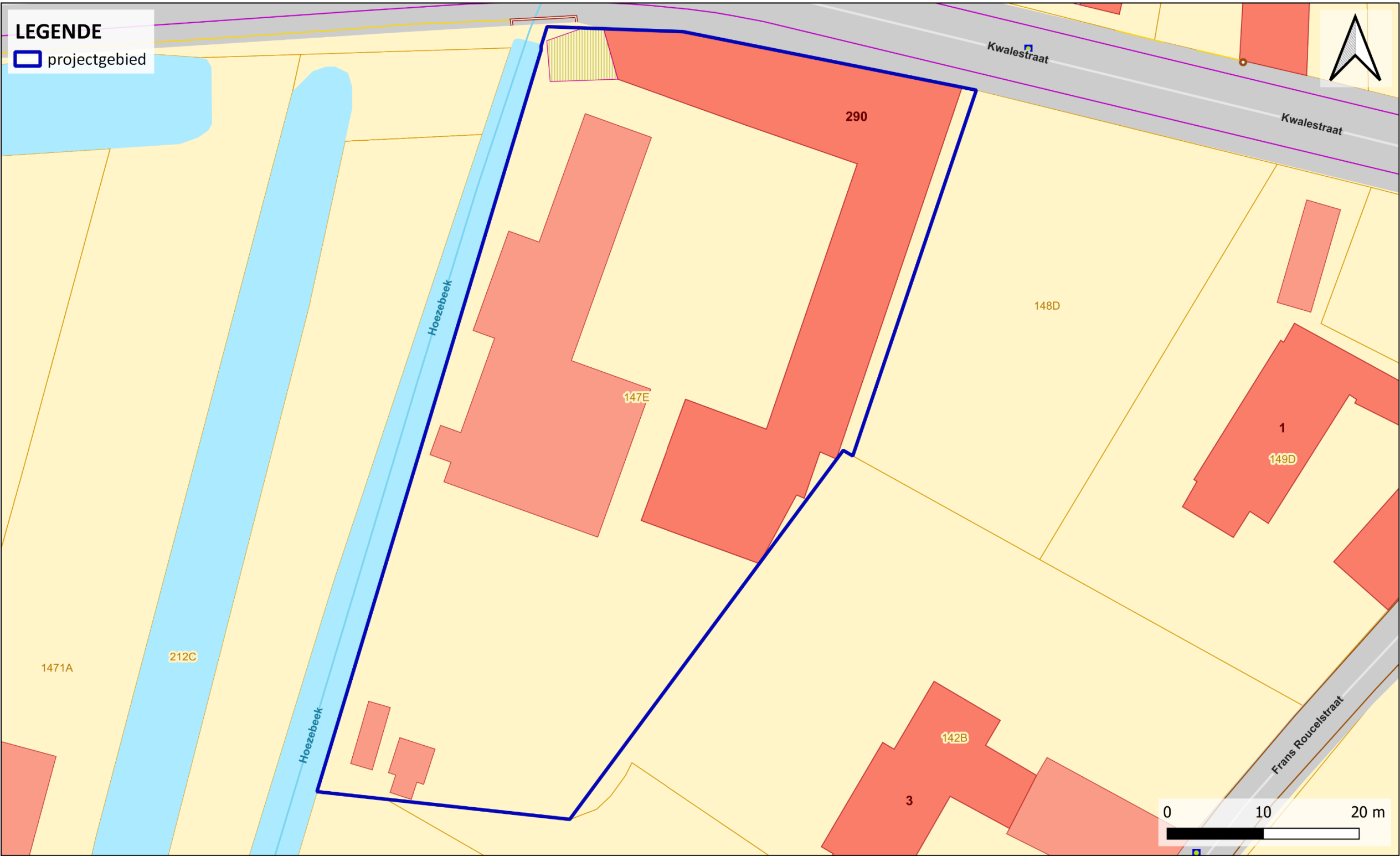
ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Aalst - Sint Jobstraat

aangemaakt: 20 januari 2021
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

Aalst - Sint Jobstraat

aangemaakt: 20 januari 2021
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

Aalst - Sint Jobstraat

aangemaakt: 20 januari 2021
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het projectgebied werd vooralsnog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Wel zijn voor de ruime omgeving archeologische waarden gekend. Deze worden besproken in het assessment.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handeling waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

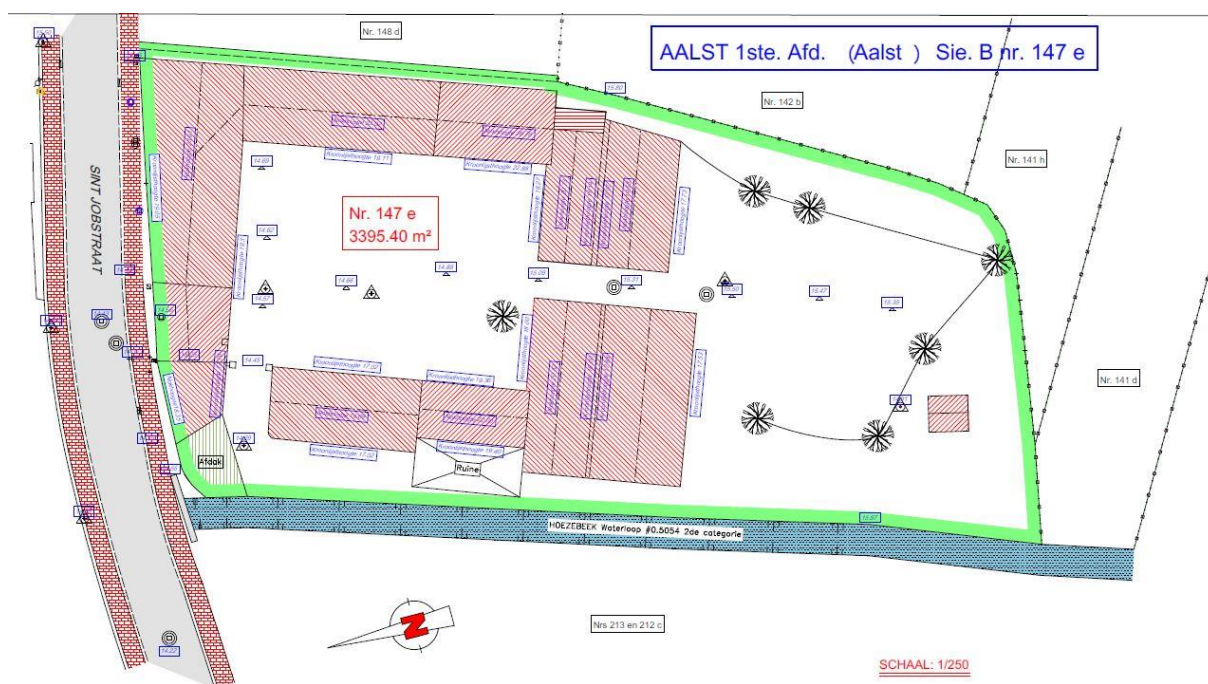
2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied kent momenteel bebouwing in de vorm van een hoeve. Zogenaamd "Hoezebeekhoeve", gelegen bij gelijknamige beek, op grens van Nieuwerkerken; door sommigen beschouwd als kasteelhoeve van het op Nieuwerkerken gelegen domein Regelsbrugge. Het betreft een grote hoeve met witgekalkte gebouwen onder pannen zadeldaken blijkbaar daterend uit de 19de eeuw. Voornamelijk belangrijk omwille van zijn omvangrijk volume en gesloten straat- en veldgevels afgelijnd door getrapte fries. De oostgevel wordt geritmeerd door bakstenen muurpijlers. Inrijpoort in noordvleugel met aanpalende stalvleugel. Ten oosten, boerenhuis, enkelhuistype van twee bouwlagen onder zadeldak; smalle muurankers; rechthoekige muuropeningen op arduinen lekdrempels. Het zuidelijke gedeelte van het projectgebied is grotendeels onbebouwd, met enkele kleinere, niet noemenswaardige bijgebouwen.

Figuur 1: Bestaande toestand Hoezebeekhoeve¹

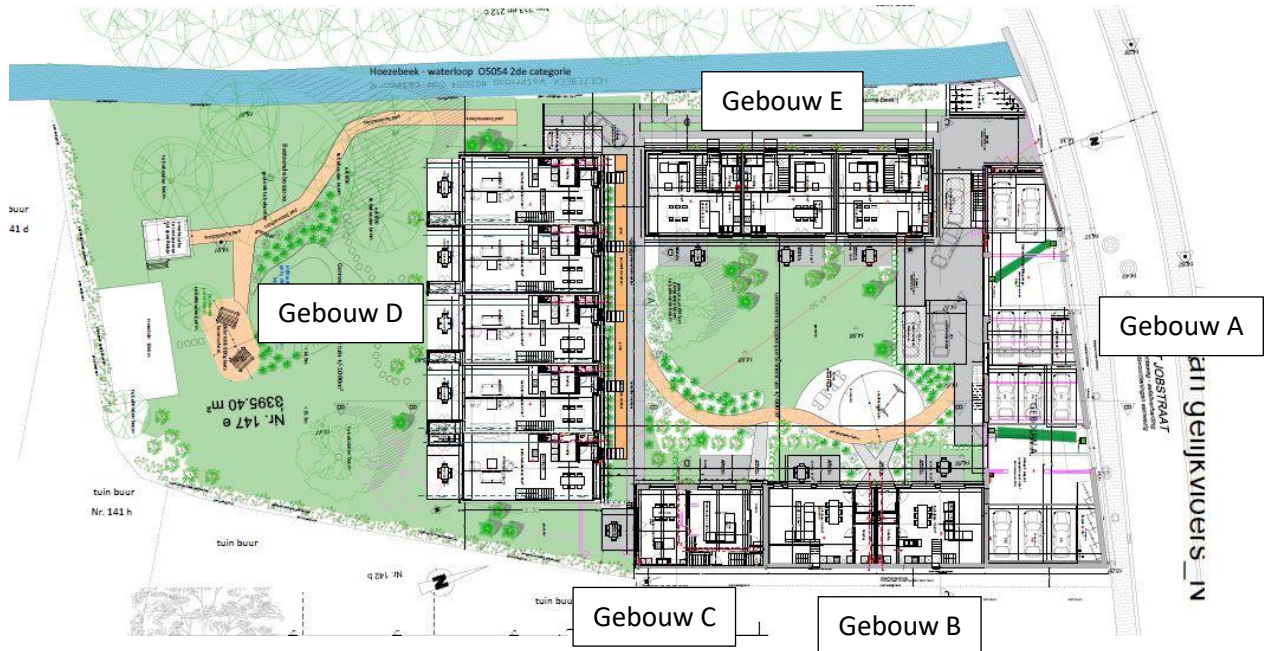
¹ Foto: Inventaris onroerend erfgoed: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/247>

Figuur 2: Bestaande toestand - opmetingsplan

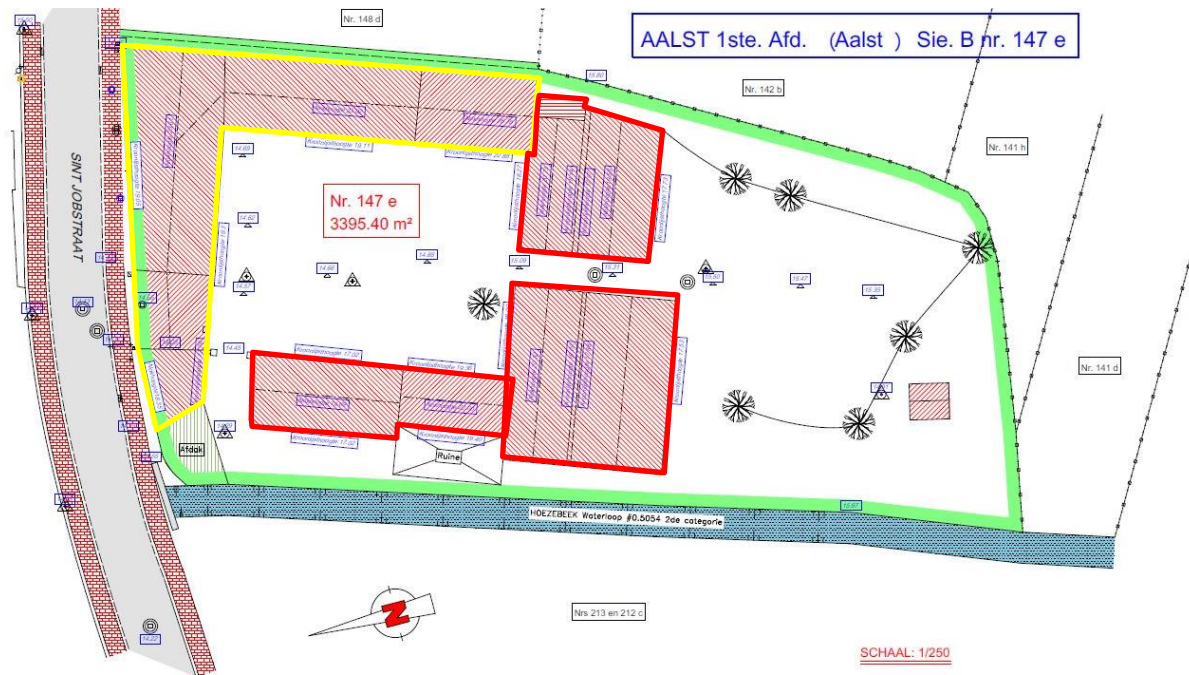
2.5 Beschrijving geplande werken

De geplande werken omvatten de bouw van 14 eengezinswoningen, in de vorm van 11 woningen en 3 appartementen.

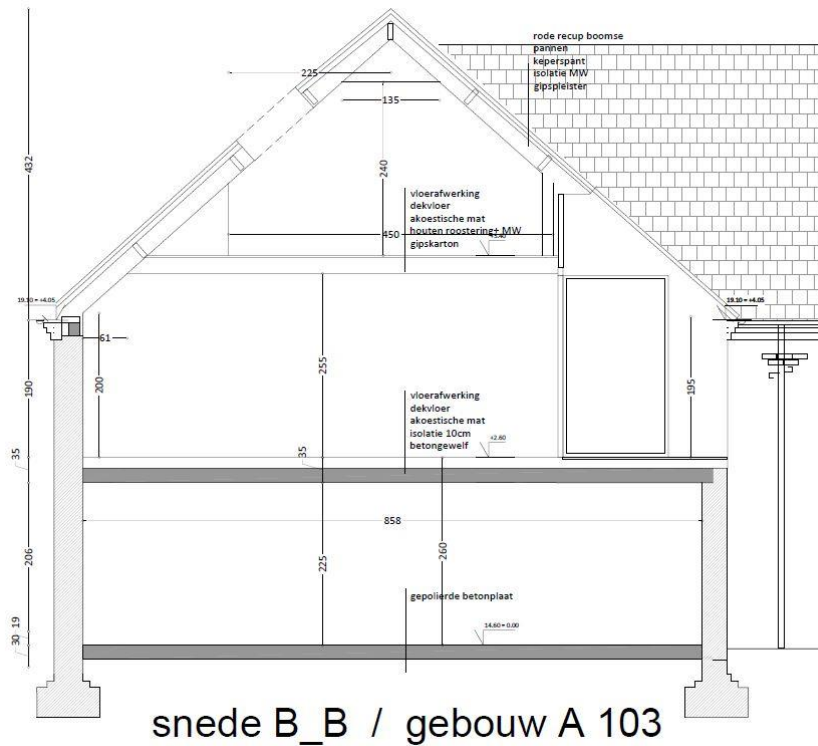
Figuur 3: Inplanting gelijkvloers nieuwe toestand

Daarbij worden de zuidelijke gebouwen van de hoeve gesloopt en worden de noordelijke, oostelijke en westelijke gebouwen herbouwd. Het noordelijke gebouw wordt aangeduid als gebouw A, de oostelijke aanbouw als gebouwen B en C, de zuidelijke bouwsels als D en de westelijke als gebouw E.

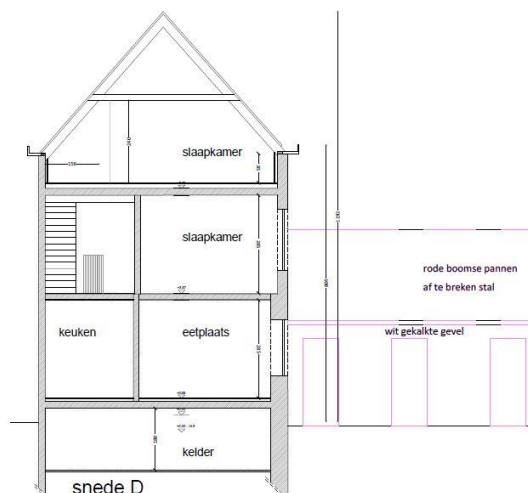
Figuur 4: Opmetingsplan bestaande toestand met aanduiding te verbouwen gebouwen (in geel) en te slopen gebouwen (in rood)

Het hoofdgebouw (gebouw A), langs de Sint Jobstraat gelegen, blijft behouden en wordt uitgebreid en gerenoveerd. De schil van dit bouwvolume, met een grondoppervlak van 367m², blijft bewaard. Op het gelijkvloers van dit gebouw worden parkeergarages voorzien, op de hogere verdiepingen worden 3 appartementen ingepland. Om de parkeergarage te kunnen inplannen wordt een nieuwe vloerplaat in gepolierd beton gelegd. Om deze vloerplaat te leggen is een ingreep in de bodem van ongeveer 30cm nodig, waarbij de bestaande vloer zal worden verwijderd. De bestaande funderingen blijven behouden.

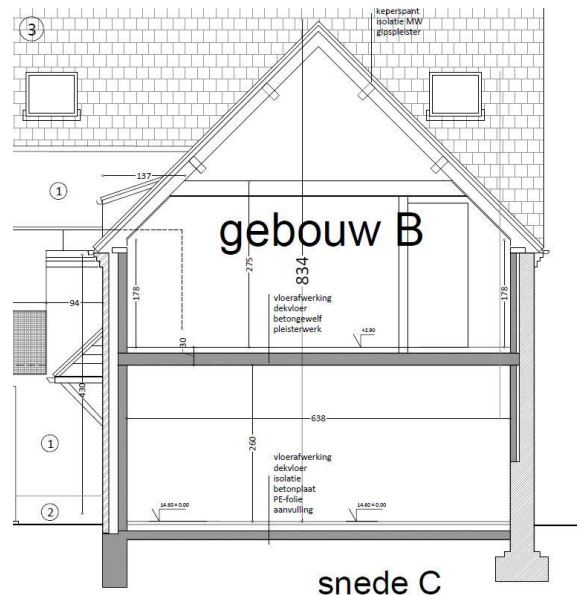
Figuur 5: Doorsnede geplande toestand gebouw A (straatzijde Sint-Jobstraat)

De oostelijke vleugel wordt heropgebouwd met 3 aangrenzende eengezinswoningen (gebouwen B en C). Hierbij blijft het meest zuidelijk gelegen gebouw C volledig bewaard. Dit gebouw is momenteel onderkelderd en ook deze kelder blijft ongewijzigd.

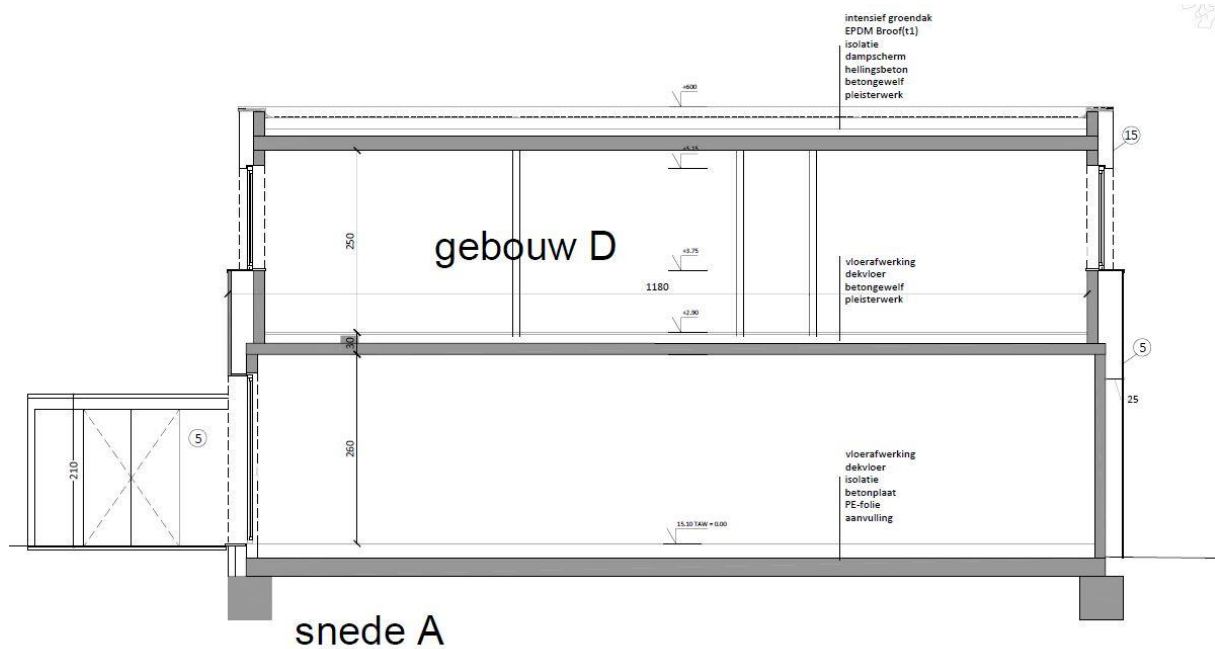
Figuur 6: Doorsnede geplande toestand gebouw C

Bij gebouw B wordt een nieuwe vloerplaat voorzien en ook de meest westelijke fundering wordt vernieuwd. Om de nieuwe vloerplaat te installeren wordt een ingreep van ongeveer 30cm voorzien. De nieuwe fundering zal op vorstvrije diepte van 80cm worden geïnstalleerd.

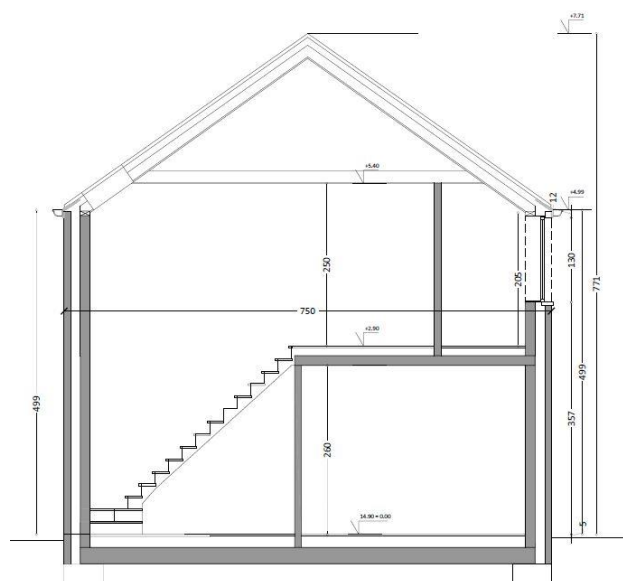
Figuur 7: Doorsnede geplande toestand gebouw B

De gebouwen die nu aanwezig op de locatie van de toekomstige zuidelijke vleugel zullen worden afgebroken. Het gaat hier om een stal/schuur en een varkensstal. Na deze sloop zullen hier 5 aangrenzende eengezinswoningen worden gebouwd. Deze nieuw te bouwen wooneenheden zullen worden gebouwd op een sleuffundering met een diepte van zo'n 80 cm tot de vorstvrije diepte en een vloerplaat, waarvoor een ingreep van ongeveer 30cm wordt voorzien. Deze nieuw te bouwen volumes hebben een grondoppervlak van in totaal 694m².

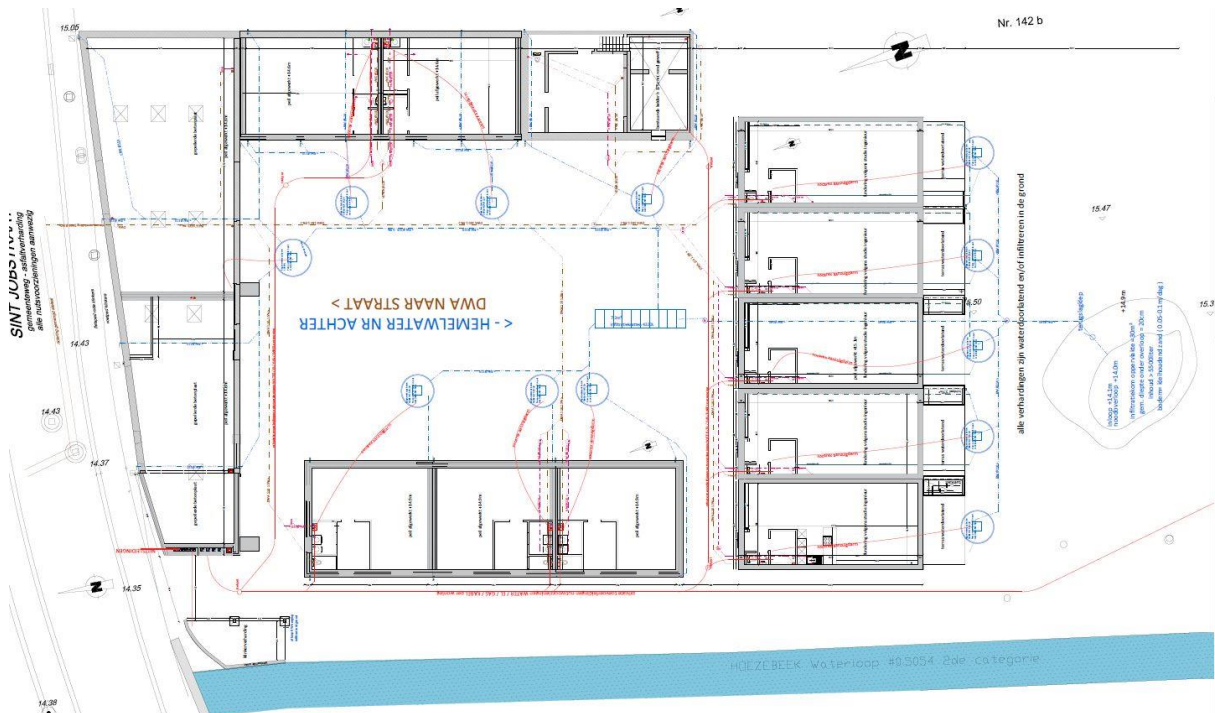
Figuur 8: Doorsnede geplande toestand gebouw D

De gebouwen nu aanwezig in het oosten (een woning/berging en een stal) worden gesloopt. In de plaats hiervan worden 3 aangrenzende eengezinswoningen (gebouw E) gebouwd. Deze nieuw te bouwen wooneenheden zullen worden gebouwd op een vloerplaat, waarvoor een ingreep van ongeveer 40 cm wordt voorzien. Waarschijnlijk wordt hier ook een sleuffundering tot op vorstvrije diepte van 80cm voorzien.

Figuur 9: Doorsnede geplande toestand gebouw E

De bestaande binnenkoer zal geroerd worden door rioleringswerken en nutsvoorzieningen voor de aan- en afvoer. De achterliggende tuin wordt heraangelegd met een picknick zone en een waterinfiltratiebekken in de vorm van een natuurlijke vijver, voor de afvoer van regenwater. Deze zal een diepte hebben van zo'n 20cm diepte. Daarbij blijven ook de bestaande bomen behouden.

Figuur 10: Rioleringsplan geplande toestand

2.6 Ruimtelijk Uitvoeringsplan

Het ruimtelijk uitvoeringsplan RUP Parkgebied met grootschalige functies – Aalst West, dat op 20 september 2007 werd goedgekeurd door de bestendige deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen, bepaalde dat het parkgebied waarin het projectgebied gelegen is, werd gewijzigd naar woongebied.²

2.7 Randvoorwaarden

Gezien het projectgebied momenteel grotendeels bebouwd en verhard is, dient het terrein eerst vrijgemaakt te worden alvorens verder onderzoek kan plaats vinden.

2.8 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

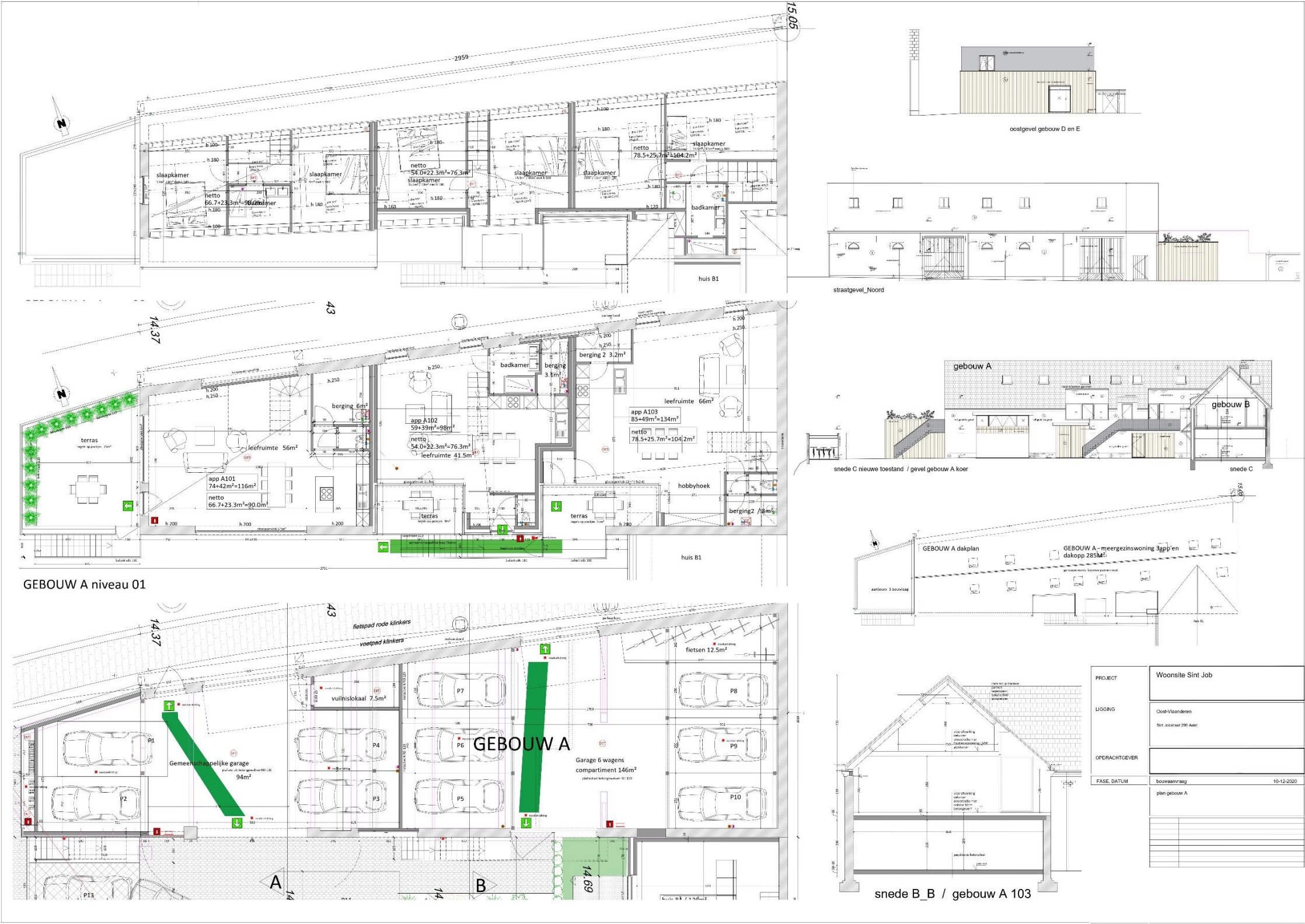
Overzicht geconsulteerde kaarten:

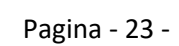
- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart

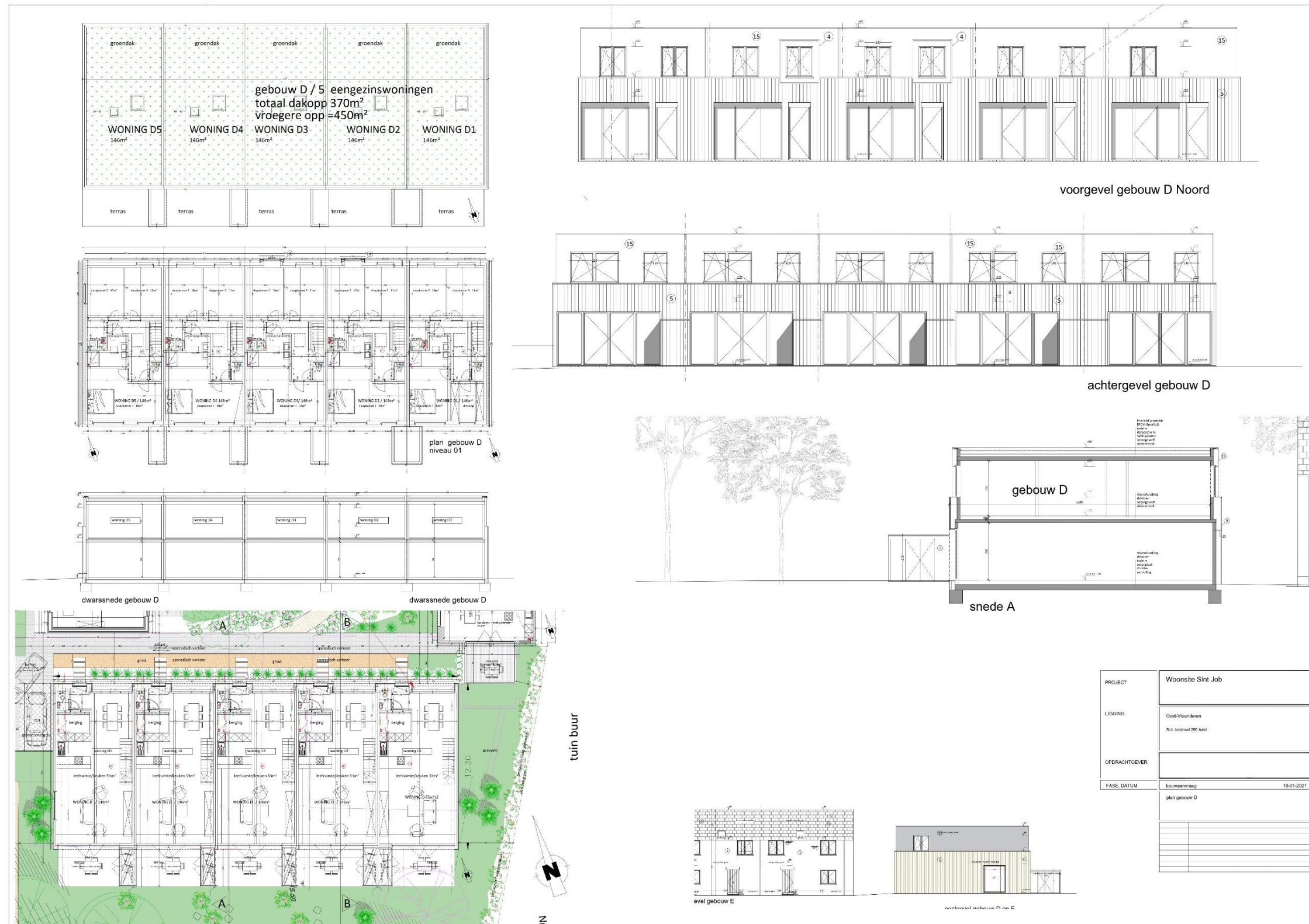
² Stad Aalst – RUP Parkgebied met grootschalige functies – Aalst-West (Gent, 2007).

- Quartair geologische kaart
- Bodemtypekaart
- Potentiële bodemerosiekaart
- Erosiegevoeligheidskaart
- Bodemgebruiksbestand
- Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Kaart van Villaret, 1745-1748
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

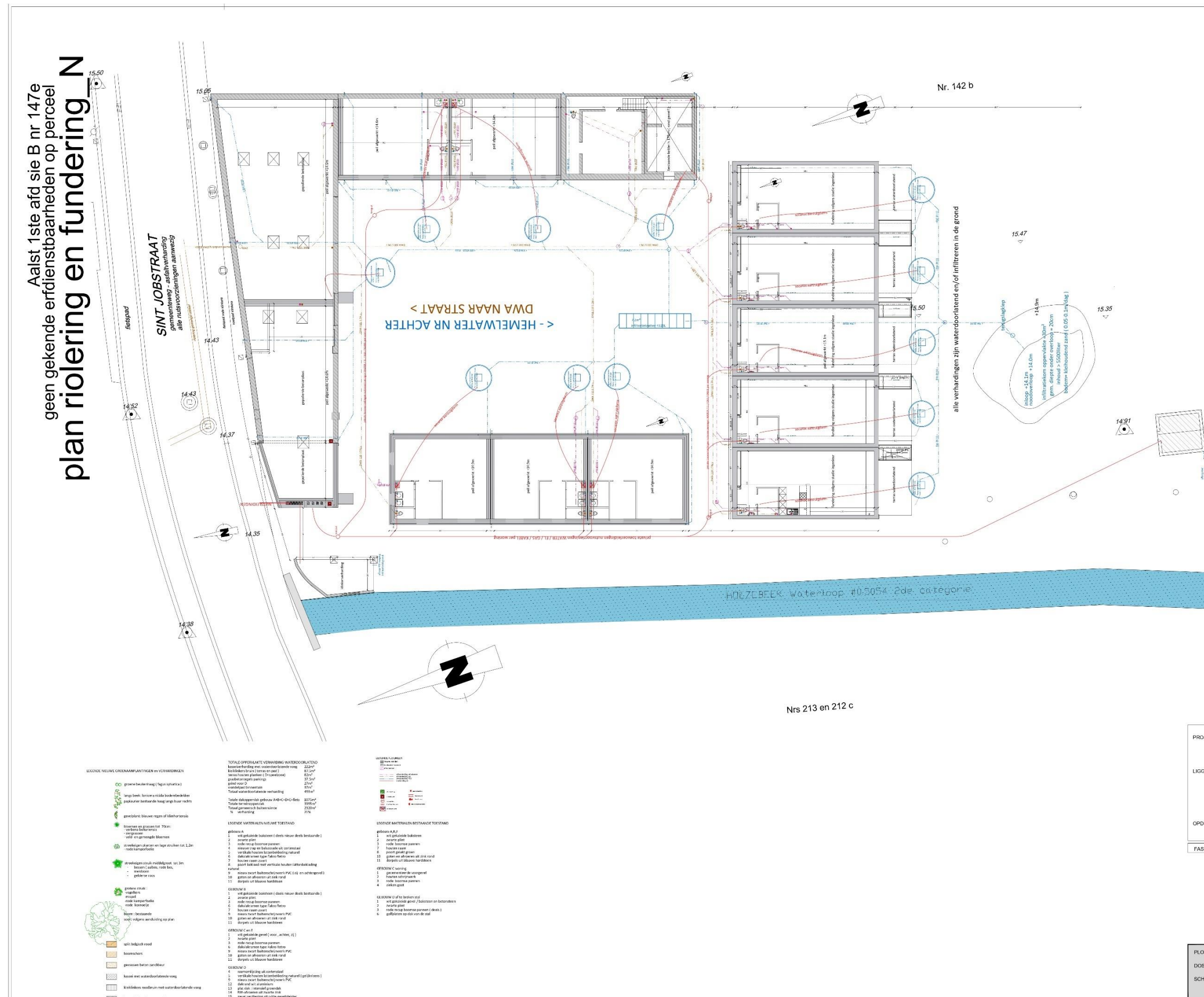

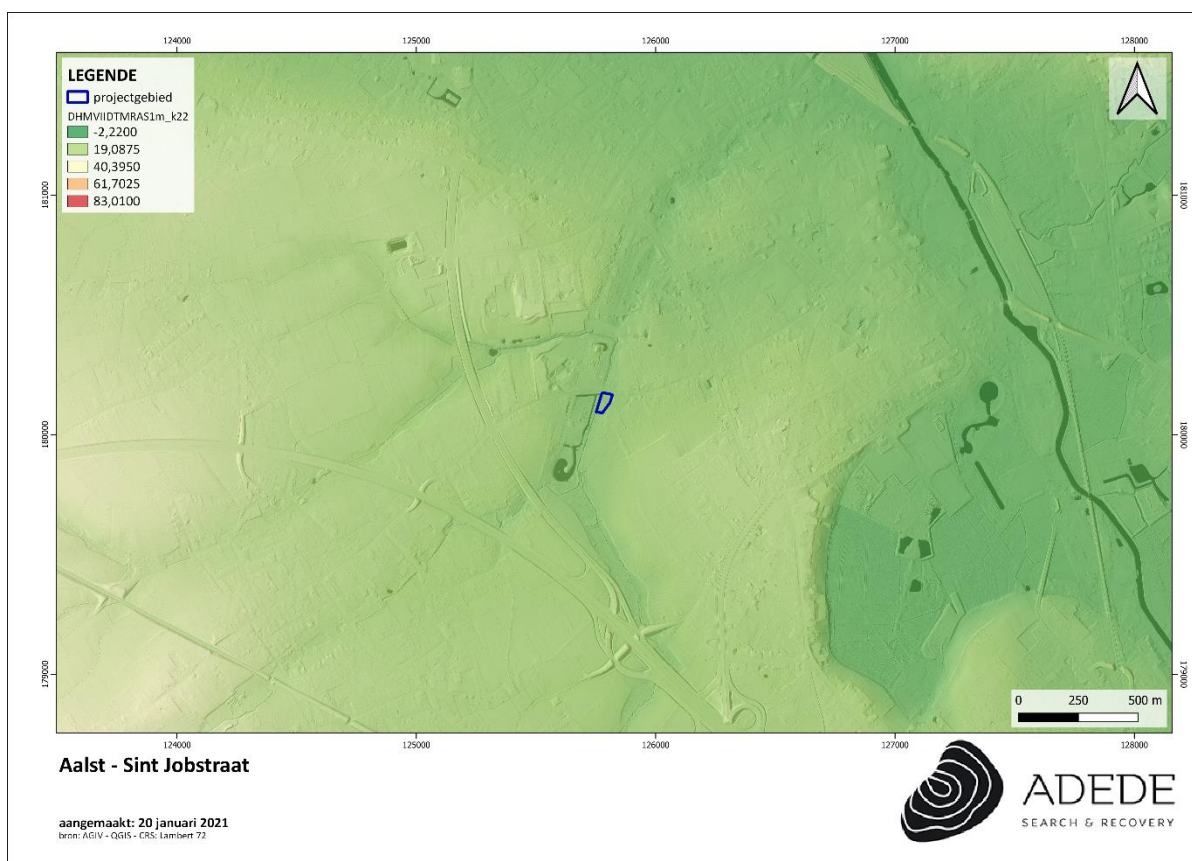

3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Het projectgebied is gelegen ten zuidwesten van de stad Aalst, nabij het gehucht Sint Job. De stad Aalst is gelegen in de Denderstreek, in het dal van de Dender, net benoorden het Pajottenland en de Vlaamse Ardennen. De oudste historische kern van Aalst situeert zich op de linkeroever van de Dender, op de overgang tussen de leem- en de zandleemstreek. De middeleeuwse stad heeft zich ontwikkeld op de plaats waar een noordoostelijke uitloper van een leemrug een steilrand vormt met het alluviaal gebied van de Dender, waardoor de bedding van de rivier er zeer dicht tegen de leemrug aanleunt, en waar zich waarschijnlijk al van oudsher een belangrijke oversteekplaats bevond. Het hoogteverschil tussen de alluviale rand en het 180 m verder gelegen hoogste punt aan de noordoostzijde van de leemrug ter hoogte van de Grote Markt bedraagt 6 m. Aan de zuidzijde wordt de leemrug begrensd door de valleien van de Hoezebeek en de Siesegembeek, die na hun samenvloeiing ten noorden ervan in de Dender uitmonden.³ Het plangebied zelf ligt net in het zuidwesten, aan de rand van de historische stadskern van Aalst, op een hoogte van ongeveer 15m TAW, onmiddellijk ten oosten van de Hoezebeek.

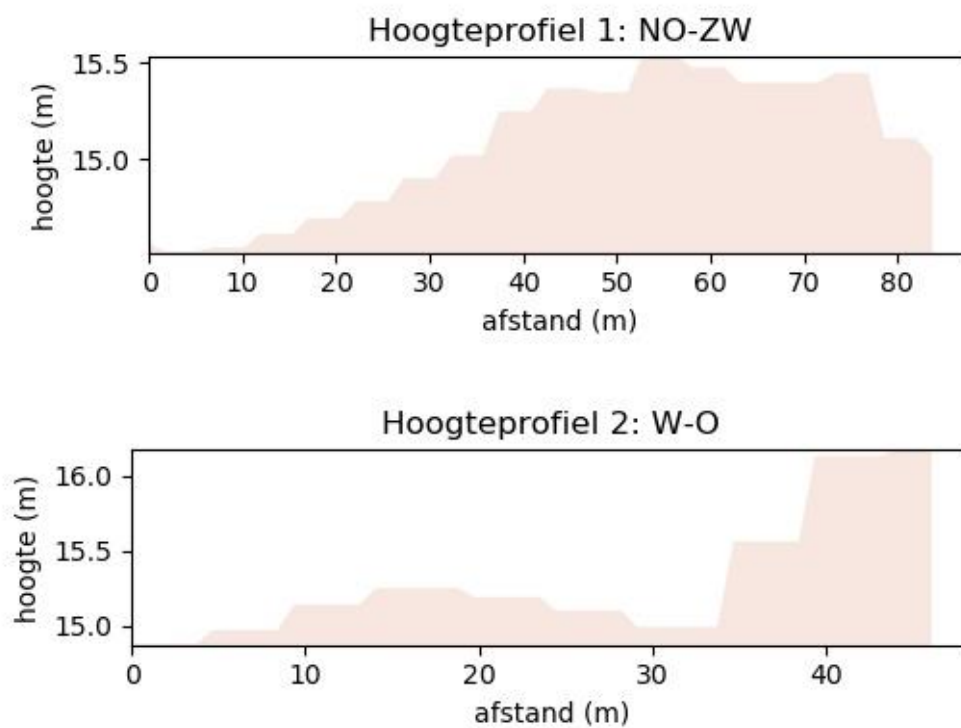
³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140017>

Figuur 11. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 12. Situering van het projectgebied op het DHMTI, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Figuur 13. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Het projectgebied is grotendeels gelegen in de formatie van Kortrijk. Deze Formatie, die samen met de formatie van Tielt en de formatie van Gentbrugge de leper groep vormt, bestaat uit een pakket mariene zandige klei, tot 125 meter dik, met weinig macrofossielen uit het vroege leperiaan, afgezet in de zee die België bedekte tijdens het Ypressiaan (Vroeg-Eoceen, rond 52 miljoen jaar oud).⁴ Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). Binnen de formatie van Kortrijk behoort het projectgebied tot het lid van Moen. Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting. De Tertiair geologische kaart verwijst ook naar de aanwezigheid van Nummulites Planulatus. In het noordwesten van het projectgebied vinden we een klein gedeelte van de formatie van Aalbeke terug, die eveneens tot de formatie van Kortrijk behoort.

⁴ https://nl.wikipedia.org/wiki/Formatie_van_Kortrijk

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Op de Quartair geologische kaart valt het projectgebied binnen het bodemtype 3a. Bij dit profieltype zijn er Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen aanwezig bovenop de Pleistocene sequentie. Dit profieltype is opgebouwd uit volgende lagen:

- Elpw: Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen. In het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, waar het onderzoeksgebied zich bevindt, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem. Met mogelijks HQ: hellingsafzettingen van het Quartair.
- Flpw: Dit zijn fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen)
- Fh: Dit betreft fluviatiele afzettingen, inclusief organochemisch en perimarien, en afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardi-Glaciaal (Laat-Weichseliaan).

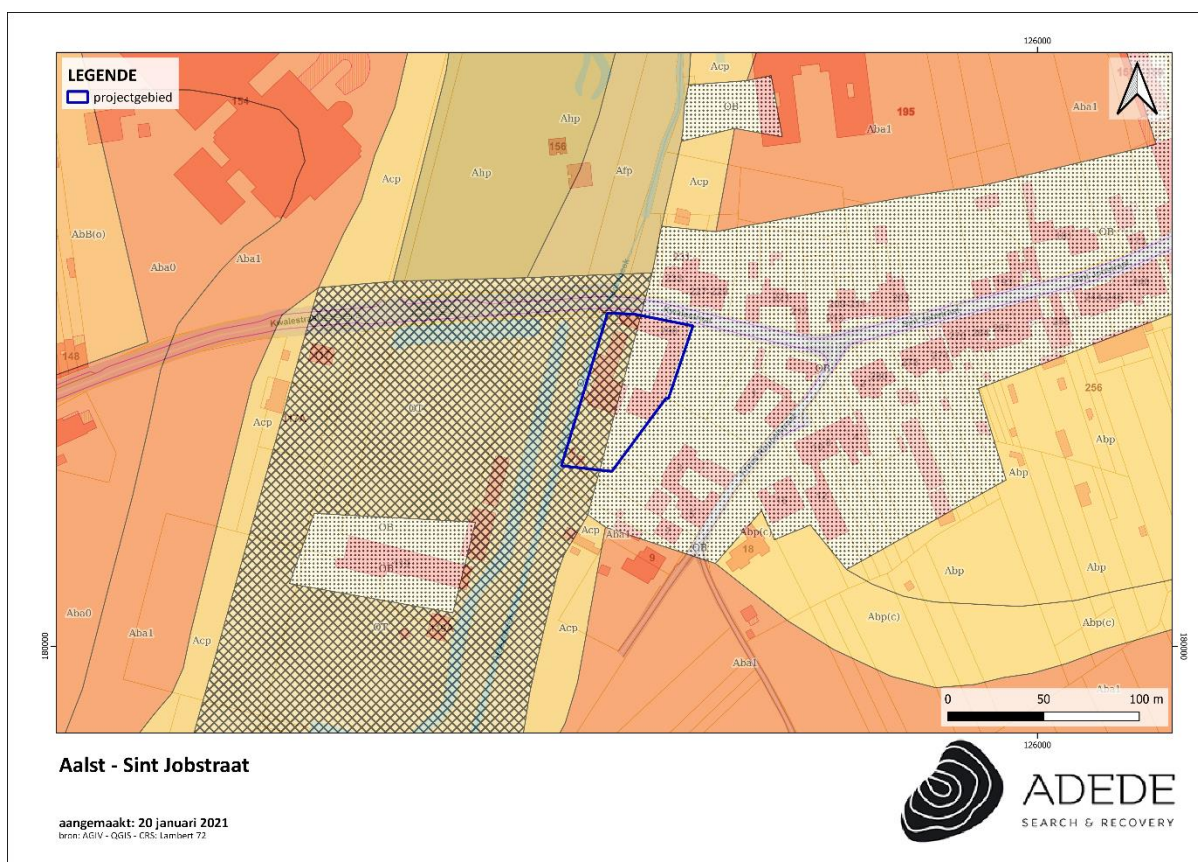
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

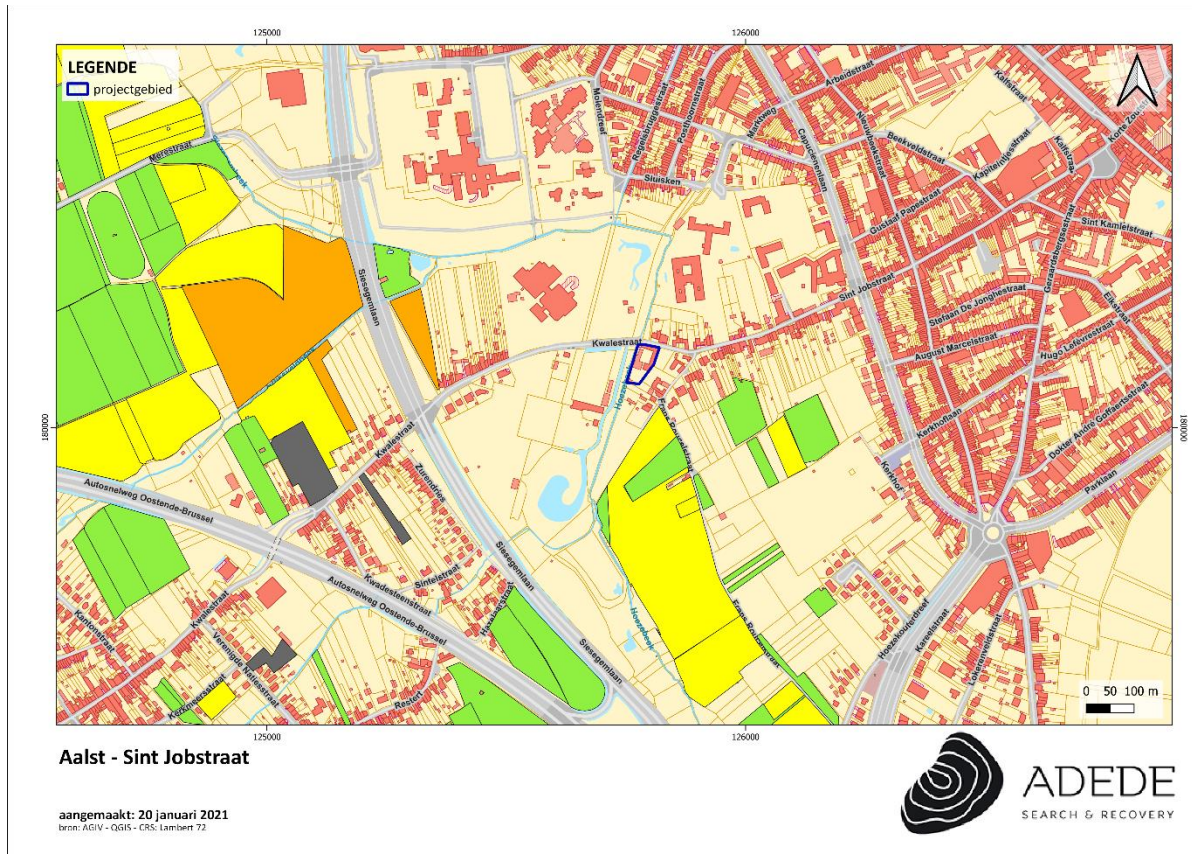
Op de bodemtypekaart wordt het projectgebied gekarteerd in een gebied met sterk verstoorde bodems. Het betreft meer bepaald een OT en een OB bodem. Het gaat hier om bodems waarvan de natuurlijke bodemopbouw sterk verstoord werd door menselijk ingrijpen.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

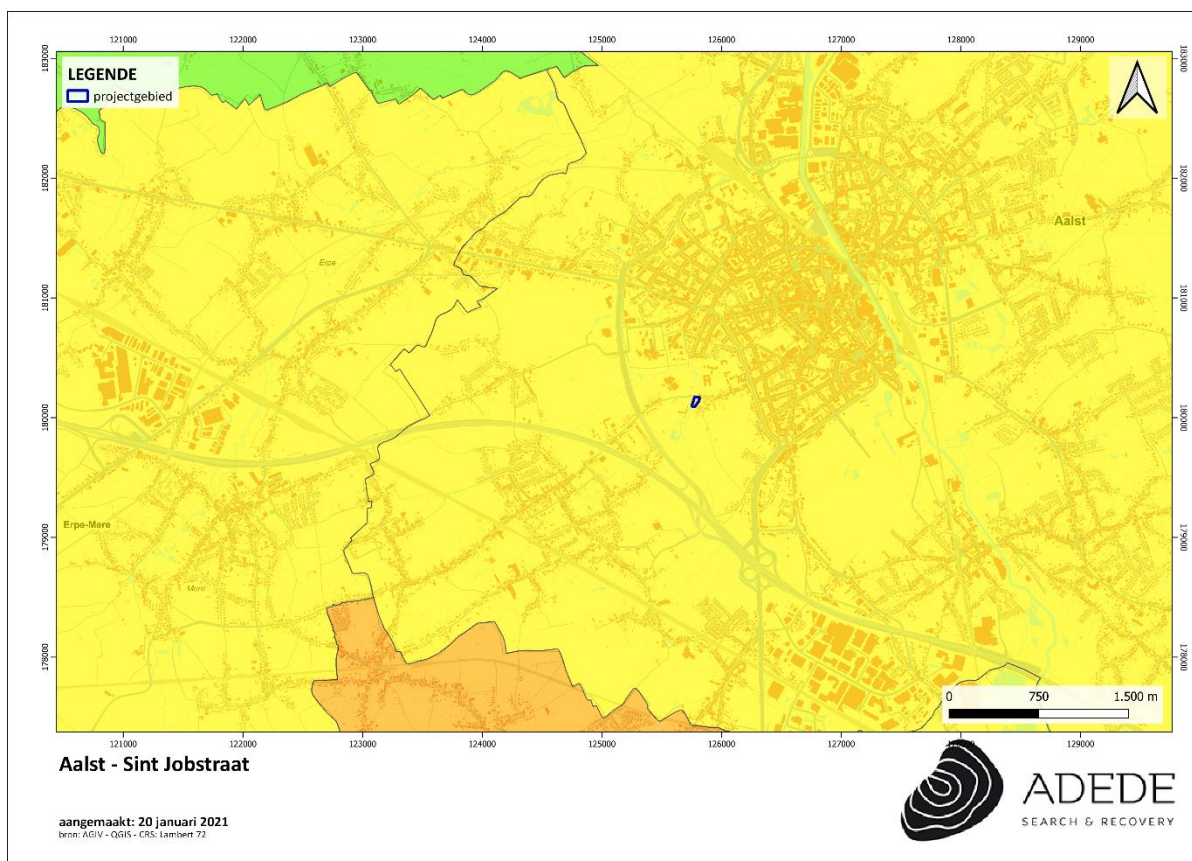
Het projectgebied werd niet gekarteerd op de Potentiële bodemerosiekaart. Percelen in de buurt worden gekarteerd met een gemiddeld tot laag potentieel op bodemerosie.

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Het projectgebied is gelegen op het grondgebied van Aalst, dat gekarteerd staat als een gebied met een gemiddelde erosiegevoeligheid.

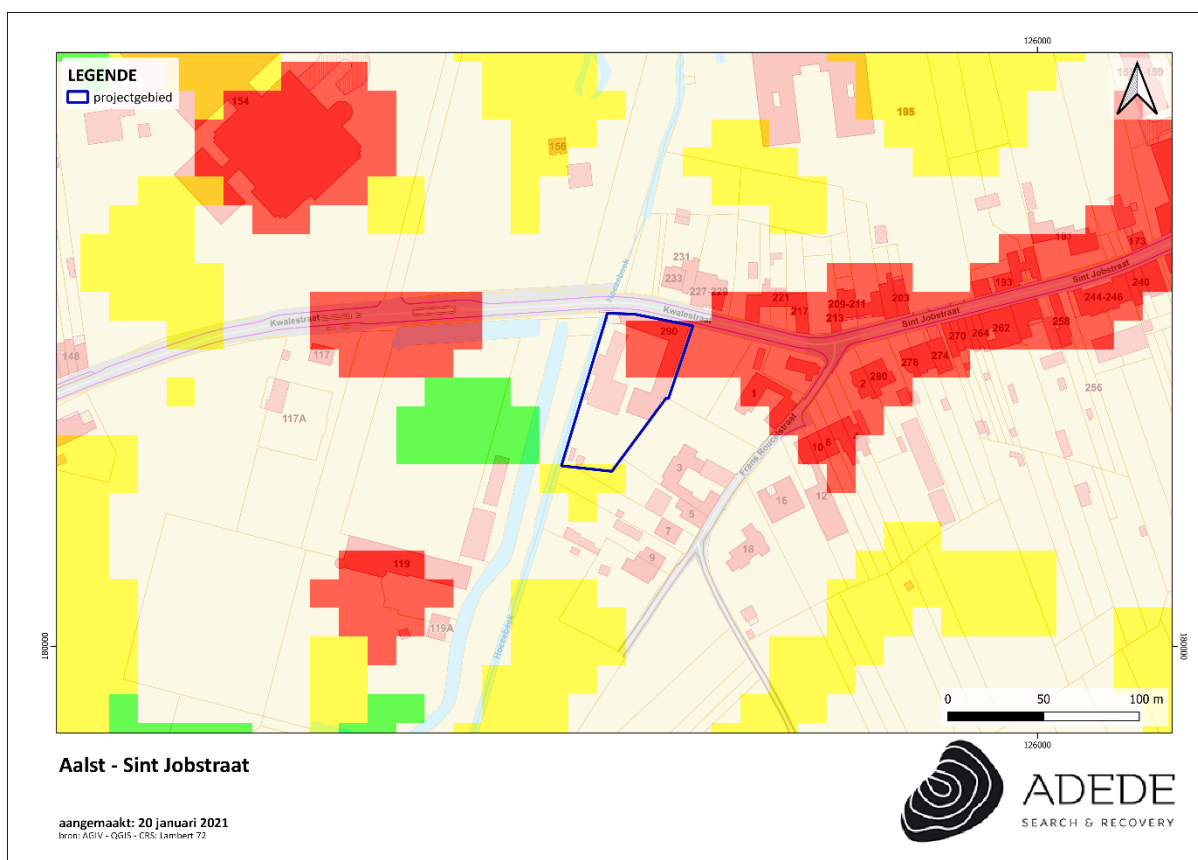

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

Binnen het projectgebied vinden we volgende bodemgebruiken terug:

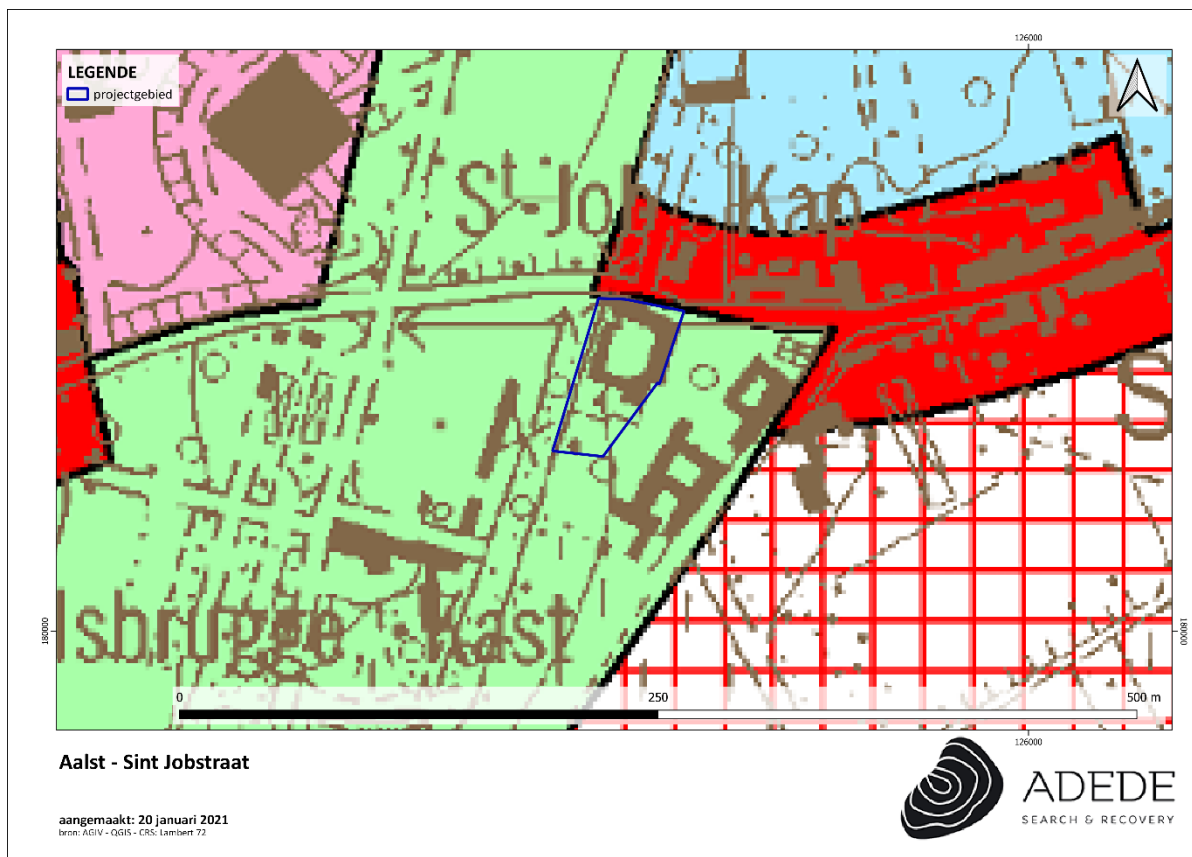
- Andere bebouwing (rood): Het grootste deel van het gebied wordt bedekt door structuren. Gebouwen, wegen en artificiele oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem, (tussen 30 en 80% is verhard).
- Akkerbouw: Bodem die gebruikt wordt in een of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland. Dit lijkt echter niet overeen te komen met het eigenlijke landgebruik.

Figuur 19. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Het Vlaams Gewestplan gaat terug op de 'wet op de stedenbouw', goedgekeurd in 1962. Tussen 1976 en 1980 werden 48 afzonderlijke plangewesten aangewezen, die samen het Vlaams Gewestplan vormen. Het Vlaams Gewestplan geeft de precieze functiebestemming van het totale grondgebied weer. De bestemming verwijst naar de algemene en aanvullende (bijzondere) stedenbouwkundige voorschriften zoals ze werden vastgelegd door de Vlaamse Regering. Op het gewestplan wordt het projectgebied gekarteerd als Parkgebied. Deze bestemming werd echter recent gewijzigd door een Ruimtelijk Uitvoeringsplan (cf. supra).

Figuur 20. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

Over de premiddeleeuwse geschiedenis van de stad is relatief weinig bekend. Vast staat wel dat het gebied reeds zeer vroeg bewoning kende. Heel wat toponiemen uit de omgeving wijzen ook in die richting, met een duidelijk aantoonbare pre-Germaanse oorsprong. Ook de naam Aalst zelf is duidelijk pre-Germaans, en afgeleid van het woord 'Alhusta', waarvan het grondwoord 'alkos' heiligdom betekent.⁵ Heel wat lithisch artefacten werden in de omgeving uit de bodem gelicht en zijn er aanwijzingen van tijdelijke jagersnederzettingen aan de oevers van de Dender uit het Finaalpaleolithicum. Een Gallo-Romeins brandrestengraf werd blootgelegd op de Denderoever en ook bij opgravingen in het stadscentrum werd Romeins materiaal ontdekt. De hooggelegen leemkouter werd ook reeds in het laat-neolithicum ontgind en bleef gedurende de Romeinse periode in gebruik als landbouwgrond. Het tracé van de handelsroute tussen Brugge en Keulen, die nabij Aalst de Dender overstak, gaat waarschijnlijk terug op een veel oudere weg.⁶

Zekerheid over het ontstaan van een grotere nederzetting komt er slechts vanaf de middeleeuwen. Recent archeologisch onderzoek heeft bewijzen aangeleverd dat de stad Aalst ouder is dan eerst gedacht. Lange tijd werd aangenomen dat de stad groeide vanuit een Zelhof, dat in de tweede helft van de achtste eeuw gesticht werd op de plaats waar men vandaag het Oud-Hospitaal terugvindt. Het is dit Zelhof dat door historici wordt vereenzelvigd met de 'Villa Alost', die in de negende eeuw wordt vermeldt in een goederenlijst van de abdij van Lobbes. Deze villa werd in 879 geheel verwoest door een inval van de vikingen, waarna het epicentrum van de nederzetting zich verlegde naar de burcht en de parochiekerk.⁷

Zo luidde tenminste de traditionele wordingsgeschiedenis van de stad. Archeologisch onderzoek in de Sint-Martinuskerk heeft echter aangetoond dat ook deze zone in deze periode reeds intensief in gebruik was en dat de wordingsgeschiedenis van de stad Aalst dus een veel ingewikkelder verhaal is, waarbij verschillende gelijktijdige bewoningskernen een rol te vervullen hadden.⁸

De ligging van de stad aan de Dender, en de nabijheid van de belangrijke handelsroute tussen Brugge en Keulen, maakte het gebied tot een economisch zeer interessant nederzettingsgebied. Daarenboven bood de aanwezige burcht ook de nodige bescherming aan het gebied, zodat de stad zich economisch kon ontplooiën. In 1174 verleende Filips van de Elzas de nederzetting stedelijke rechten, waarna de

⁵ Koen De Groote, 'De Stadswording van Aalst. Of hoe een Merovingische nederzetting uitgroeide tot een laatmiddeleeuwse stad', in: *Monumenten & Landschappen* 32 (2013, 1) pp. 6-34.

⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed, *Historische Stadskern van Aalst*, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140017> [geraadpleegd op 15-06-2020].

⁷ J. Ghysens, *Geschiedenis der straten van Aalst* (Aalst, 1986) p. 12.

⁸ F. Courteaux, 'Proeve tot verklaring der Wordingsgeschiedenis van Aalst' in: *Het Land van Aalst* 5 (1953), pp. 190-196.

stad zich economisch en politiek verder kon ontwikkelen.⁹ Sedert de twaalfde eeuw was de Lakennijverheid de motor van de Aalsterse economie. De economische groei sinds de elfde eeuw, zowel in de stad als op het omliggende platteland, bracht ook financiële ademruimte voor de bouw van een stenen stadsomwalling, die tegen het einde van de vijftiende eeuw – na de economische terugval van de veertiende eeuw – helemaal afgewerkt werd. Het feit dat de stad ook een eigen politiek bestuur kreeg, zorgde er tevens voor dat het politieke zwaartepunt van de stad verschoof van de burcht naar de huidige Grote Markt waar ook het schepenhuis en het stadhuis werd opgetrokken als symbool van de stedelijke politieke macht.¹⁰

De stad Aalst kende verschillende grote werken die richtinggevend waren voor haar verdere ontwikkeling. Zo werd in de elfde eeuw een eerste stadsmuur opgetrokken, werken die grotendeels lijken samengevallen te hebben met de bouw van het castrum. In de eerste helft van de twaalfde eeuw wordt vervolgens de tweede stadsomwalling gebouwd

Buiten de stadsmuren van Aalst, vinden we verschillende kleinere gehuchten terug, die politiek-juridisch afhankelijk waren van de stad en die behoorden tot het zogenaamde ‘Schependom van Aalst’. Hoewel de inwoners van deze gebieden onder de jurisdictie van de Aalsterse schepensbank vielen, hadden zij niet dezelfde rechten als de poorters van de stad. Deze zogenaamde buitenpoorters betaalden bijvoorbeeld een jaarlijks bedrag aan de stad.¹¹

Doorheen de vroegmoderne periode kende de stad een belangrijke demografische groei, gestuwd door een sterke stedelijke economie, die voornamelijk voortgestuwd werd door de textiel- en ledersector. Ook de voedingsindustrie, met onder meer bakkerijen, beenhouwers en vooral brouwerijen. Ook de graanhandel speelde, gezien de gunstige ligging van de stad, een belangrijke rol. De stad verwierf tevens een monopolie op de hophandel, waarbij het bovenlokale niveau overstegen werd en deze sector een internationale uitstraling kreeg.¹²

De stad werd zwaar getroffen tijdens de Spaanse overheersing, die economische verpaupering met zich meebracht. In 1576 viel de stad ten prooi aan muitende Spaanse soldaten en in 1667 werden de stadsmuren, op bevel van de Spaanse overheid geslecht. Er werd echter wel bepaald dat de stad haar rechten als ‘besloten (ommuurde) stad’ mocht behouden. Nadat de Spaanse overheerser na de Spaanse successieoorlog was verdreven en het Oostenrijks bewind de dienst ging uitmaken, kende de Zuidelijke Nederlanden een relatief rustig politiek vaarwater, wat ook een economische relance met zich bracht. De Franse overheersing van de Oostenrijkse gebieden bracht belangrijke evoluties met

⁹ De Potter en J. Broeckaert, *Geschiedenis der stad Aalst voorgegaan van eene historische schets van 't voormalige Land van Aalst* (Gent, 1873-1876).

¹⁰ R. Van Uytven, ‘Stadsgeschiedenis in het Noorden en het zuiden’ in: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden* 2, pp. 187-253.

¹¹ S. De Schryver, *Aspecten van sociale mobiliteit binnen de achttiende-eeuwse Aalsterse ambachtswereld. Een prosopografische benadering*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, universiteit Gent (2001), http://www.thesis.net/aalst_mobiliteit/aalst_mobiliteit_inhoud.htm [geraadpleegd op 15-06-2020].

¹² *Ibidem*.

zich mee, waarbij bijvoorbeeld de ambachtelijke organisatie van de stedelijke economie op de schop ging met de Wet Le Chapelier in 1795. Deze verregaande economische ommekeer ruimde de baan voor de economische boom die de stad Aalst kende in de negentiende eeuw, waarbij vooral de textielindustrie hoogdagen vierde, grotendeels ten kosten van de vele verpauperde arbeiders die in de stad werkzaam waren. Het is ook in de negentiende eeuw dat de stad uit haar voegen barst en steeds verder doordringt op het platteland, voortgestuwd door de oprukkende industrialisatie.

Hoewel de grootschalige industrie vandaag in belangrijke mate plaats geruimd heeft, is de stad vandaag geëvolueerd naar een centrumstad met vooral een woon- en winkelfunctie. Toch is de industrie niet helemaal verdwenen. Kenmerkend daarbij is dat relatief zware industrie tot op de dag van vandaag eerder sterk vertegenwoordigd is in het stadscentrum.

Specifiek voor het projectgebied kan nog gewezen worden op de heerlijkheid van Regelsbrugge. Het betreft hier een kleine heerlijkheid op de grens tussen Nieuwerkerken en Aalst. Over de oorsprong van deze heerlijkheid bestaat weinig zekerheid. Het betrof een zeer klein rechtsgebied van zo'n 30 hectare. Centrum van het rechtsgebied was het zogenaamde Kasteel van Regelsbrugge, dat in 1933 werd afgebroken om plaats te maken voor een neotraditioneel kasteel.

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

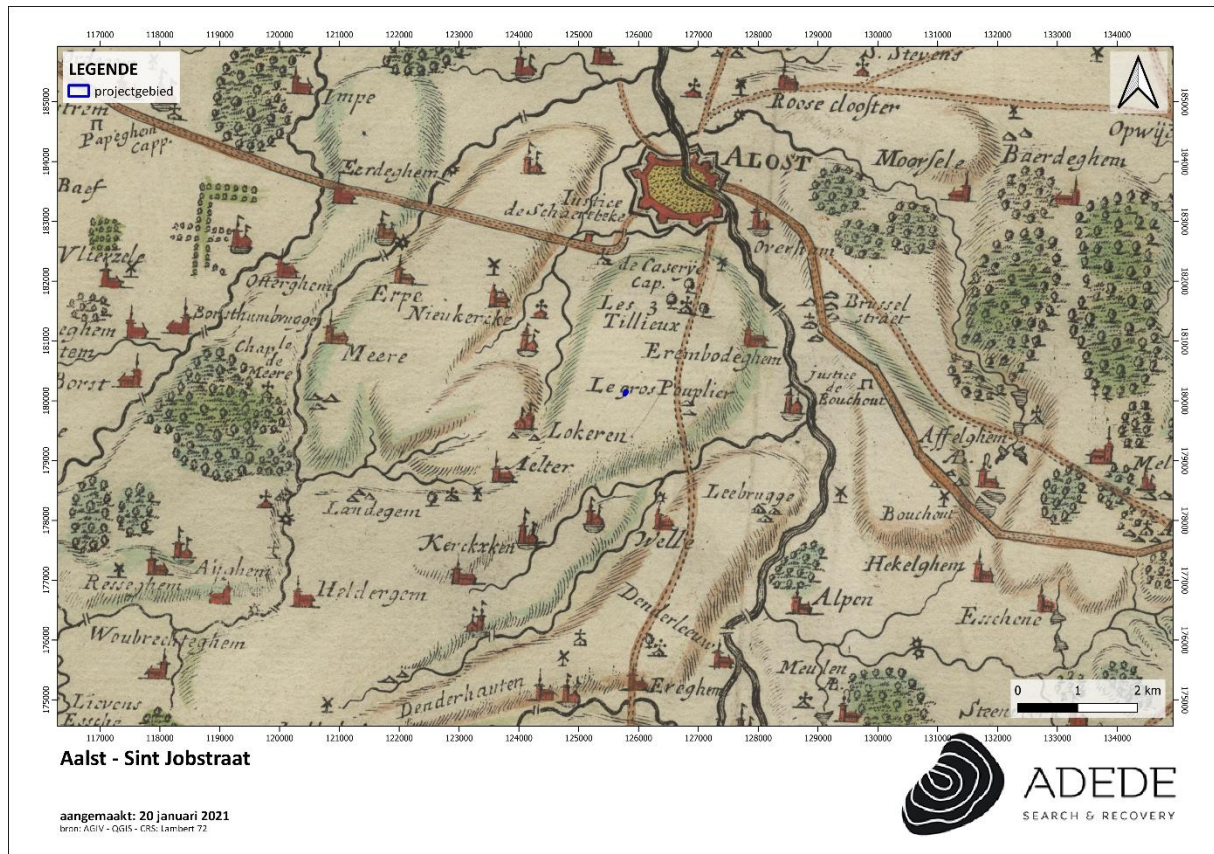
3.3.2.1 Kaart van Fricx (1704-1712/1727)

Eugène Henry Fricx (1644-1730) gaf zijn naam aan de kaarten die genoegzaam bekend zijn als de Fricx-kaarten. Deze vooraanstaande Brusselse drukker uit de zeventiende en de achttiende eeuw, werd in 1689 door de Conseil-privé van de Spaanse Koning benoemd tot Koninklijk Drukker.¹³ Met zijn atlas 'Cartes des Pays-Bas et des frontières de France' wenste Fricx voornamelijk zijn kunde als drukker in het licht te stellen, met het oog op het behouden van zijn titel als Koninklijk Drukker. Hij zou deze titel uiteindelijk voor het leven verkrijgen. De atlas is in feite een bundeling van heterogene, losse kaarten, die nauw verband houden met de Spaanse Successieoorlog (1702-1713). De kaart is immers grotendeels gebaseerd op kaarten van Franse ingenieurs onder leiding van Jacques Pennier en François Naudin. Dit verklaart ook waarom de kaart beter uitgewerkt is voor de Westelijke delen van het land, die door de Franse cartografen beter in kaart gebracht werden. Vanuit een geografisch perspectief is de atlas op te delen in een topografische kaart, bestaande uit 24 kaartbladen (schaal 1/110000 en 1/115000), en een verzameling stadsplannen en overzichtskaarten van belegeringen en veldslagen. De topografische kaart van Fricx is de eerste overzichtskaart van de Zuidelijke Nederlanden van een dergelijk hoge kwaliteit en kwam tot stand tussen 1704 en 1712, al is het niet onwaarschijnlijk dat het laatste kaartblad pas in 1727 werd uitgegeven.¹⁴

Gezien de weinig gedetailleerde aard van de Fricx-kaart voor het platteland, waarbij ter oriëntering vooral kastelen, kerken, abdijen en kenmerkende bouwwerken als windmolens worden weergegeven in het landschap. Burgerlijke architectuur kreeg op de Fricx-kaart zeer weinig aandacht. Daarenboven is het georefereren op de Fricx-kaart geen evidentie, daar zij niet schaalvast is. Dit maakt het bijzonder moeilijk om het projectgebied precies te karteren. Daarenboven zit er bij de georeferentie een zodanig grote afwijking dat het projectgebied te ver zuidelijk geprojecteerd wordt op de Fricx-kaart. Deze kaart kan dus weinig bijkomende informatie leveren over het projectgebied.

¹³ C. Lemoine-Isabeau, 'Eugène Henry Fricx' in: *Lexicon der Geschichte der Kartografie* (1986, boek 1) pp. 242-243.

¹⁴ C. Lemoine-Isabeau, *Les militaires et la cartographie des Pays-Bas méridionaux et de la principauté de Liège à la fin du XVIIe et au XVIIIe siècle* (Brussel, 1984).

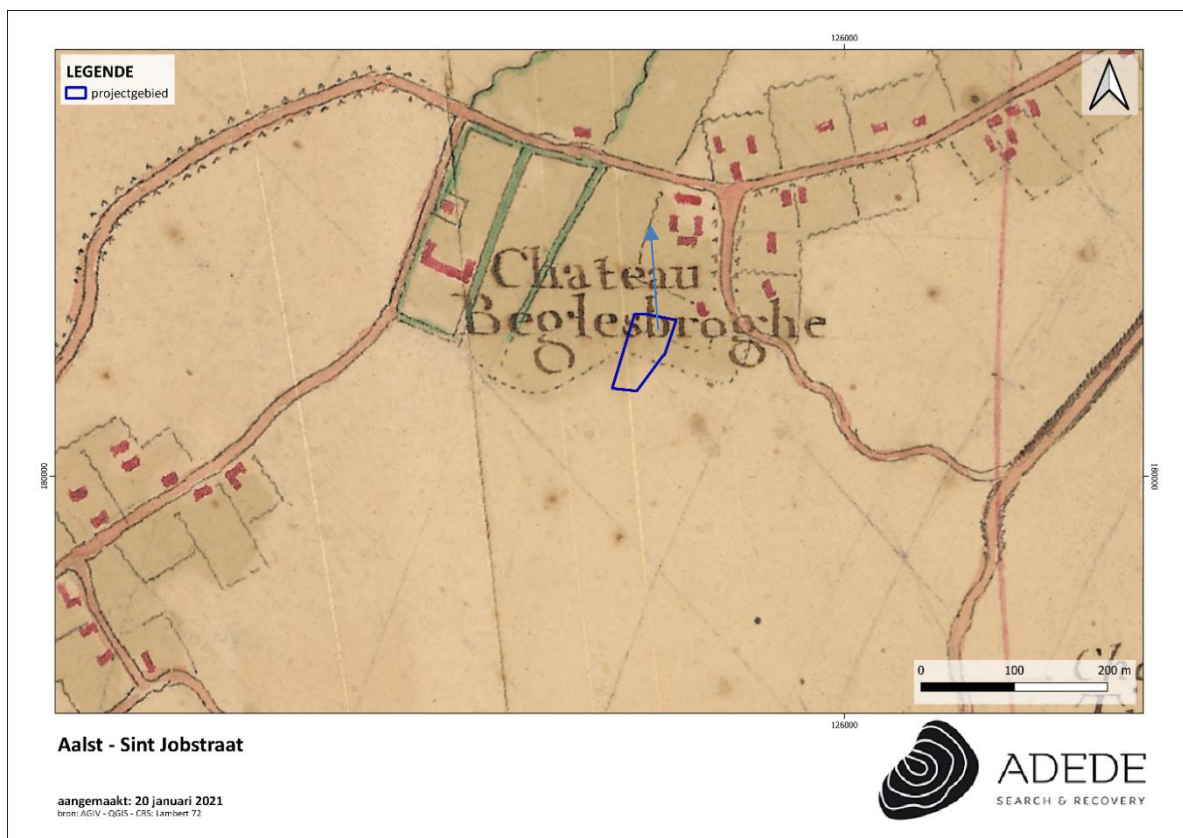
Figuur 21. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx

3.3.2.2 Kaart van Villaret

De Villaret-kaart werd opgemaakt tussen 1745 en 1748, in opdracht van de Franse vorst Lodewijk XV. De kaart werd vernoemd naar de Franse ingenieur-cartograaf Jean Villaret, een van de makers van deze kaart. De aanleiding tot het maken van de kaart was de Franse verovering van de Zuidelijke Nederlanden, na de slag bij Fontenoy (1745). De Franse vorst gaf na deze overwinning meteen de opdracht om de veroverde gebieden nauwkeurig in kaart te laten brengen. Daarbij werd, door de Franse cartograaf César-François Cassini de Thury eerst een triangulatiennetwerk uitgetekend, om de kaart te kunnen laten aansluiten op de bestaande triangulatiennetwerken van Frankrijk en de Republiek der Nederlanden. Dit triangulatiennetwerk werd vervolgens door verscheidene ingenieurscartografen – waarbij François Masse en Jean Villaret als de meest vooraanstaanden gelden – gedetailleerd ingevuld. Het resultaat is een uiterst precieze kaart van de Zuidelijke Nederlanden in het midden van de achttiende eeuw, bestaande uit meer dan 80 kaartbladen.¹⁵

¹⁵ Lemoine-Isabeau, *Les militaires et la cartographie*.

Op de Villaretk kaart wordt het projectgebied een weinig te veel zuidoostelijk geprojecteerd door een afwijking op de kaart. We vinden het projectgebied terug langs de huidige Sint Jobstraat, net ten oosten van de Hoezebeek. Het projectgebied ligt in een groene zone die deel lijkt uit te maken van de gronden van het kasteel van Regelsbrugge, dat aan de andere oever van de Hoezebeek ligt. In de onmiddellijke nabijheid vinden we wat bebouwing terug die de kern uitmaakt van het gehucht Sint Job. Binnen de contouren van het projectgebied wordt op de Villaretk kaart geen bebouwing weergegeven.

Figuur 22. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret

3.3.2.3 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia werden de Oostenrijkse Nederlanden gedurende de periode 1771-1778 uitgebreid in kaart gebracht. De eerste plannen voor dit project dateren al van 1751, maar het zou nog tot 1770 duren vooraleer de Keizerin haar fiat gaf aan het project. Het was Joseph-Jean-François, graaf de Ferraris (1726-1814) die de leiding van het project in handen kreeg. De Ferraris was een gerenommeerd generaal uit het Oostenrijkse leger, die in Wenen Cartografie studeerde en reeds

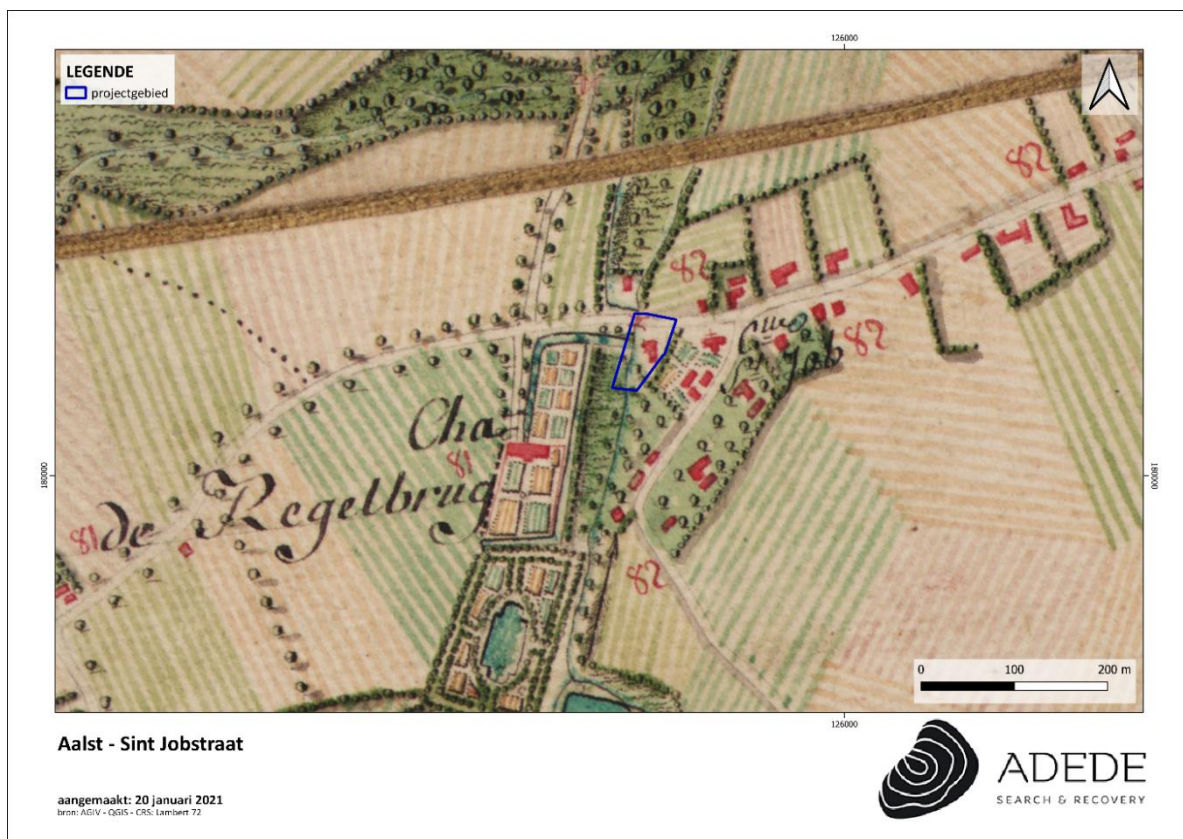
op jonge leeftijd actief werd in het leger.¹⁶ De 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende teksten. De kaart werd in drievoud gemaakt en het exemplaar dat bedoeld was voor de landvoogd Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Nederlandse Rijksarchief te Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen.¹⁷ De Ferrariskaart had tot doel een militaire kaart te zijn, waarbij de details niet de voornaamste zorg waren, maar eerder de algemene aanduiding van hagen, grachten, rivieren en gebouwstructuren. Daarbij was het van belang dat het gebruik van de kaart zo voor de hand liggend mogelijk was. Daarbij werd overigens geen legende opgesteld, daar alle kaartelementen geacht werden duidelijk te zijn. Pas later werden legenda aan de kaarten toegevoegd.¹⁸

Op de kaart van Ferraris vinden we binnen de contouren van het projectgebied, net ten oosten van de Hoezebeek. De bebouwing in de omgeving lijkt een weinig toegenomen te zijn in vergelijking met de kaart van Villaret. Op de kaart wordt ook heel duidelijk het kasteeldomein van Regelsbrugge weergegeven met de aangelegde siertuinen.

¹⁶ A. De Smet, *'Le Général-Comte de Ferraris et la carte des Pays-Bas autrichiens, in s.n., Album Antoine De Smet (Brussel, 1974) pp. 347-362.*

¹⁷ W. Bracke *'De kaart van de Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris', in: s.n., De Grote Atlas van Ferraris (Tielt, 2009) pp. 5-19.*

¹⁸ Karen De Coene, Thérèse Ongena, Frederic Stragier, Soetkin Vervust, Wouter Bracke & Philippe De Maeyer, *'Ferraris, the Legend', in: Cartographic Journal 49 (2012, 1), pp. 30-42.*

Figuur 23. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.4 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering van de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle 'openbare' wegen en 'private' wegen met openbare erfdienstbaarheid'. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden. De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de

lengte, de oppervlakte, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen en tabellen van grondinneming. Op de kaart wordt binnen de contouren van het projectgebied een hoeve weergegeven bestaande uit twee vleugels. Verder toont de Atlas der Buurtwegen weinig verschil met de kaart van Ferraris.

Figuur 24. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.5 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philip Vandermaelen (1795-1869) was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Kort na de Belgische onafhankelijkheid richtte hij het 'Etablissement Géographique' op, een instituut dat tot 1880 zou bestaan en naast een uitgeverij van kaarten en geografische werken, ook een museum en opleidingscentrum voor cartografen was.¹⁹ Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn

¹⁹ L. Wellens-De Donder, *Philippe Vandermaelen, 1795-1869* (Brussel, 1969)

bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande triangulaties. Daar hij kon beschikken over een schare goed opgeleide topografen, die hij overal ten lande uitstuurde om opmetingen gaan doen, beschikte hij al snel over alle informatie om een nieuwe topografische kaart van het jonge België te maken. Een eerste kaart op schaal 1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – werd voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.²⁰ Het beeld op de Vandermaelenkaart is gelijkaardig met het beeld op de buurtwegenatlas. Op het projectgebied is nog steeds bebouwing zichtbaar met één vleugel parallel met de Sint Jobstraat en één vleugel haaks op de Sint Jobstraat. Verder lijkt de omgeving aan weinig verandering onderhevig te zijn geweest.

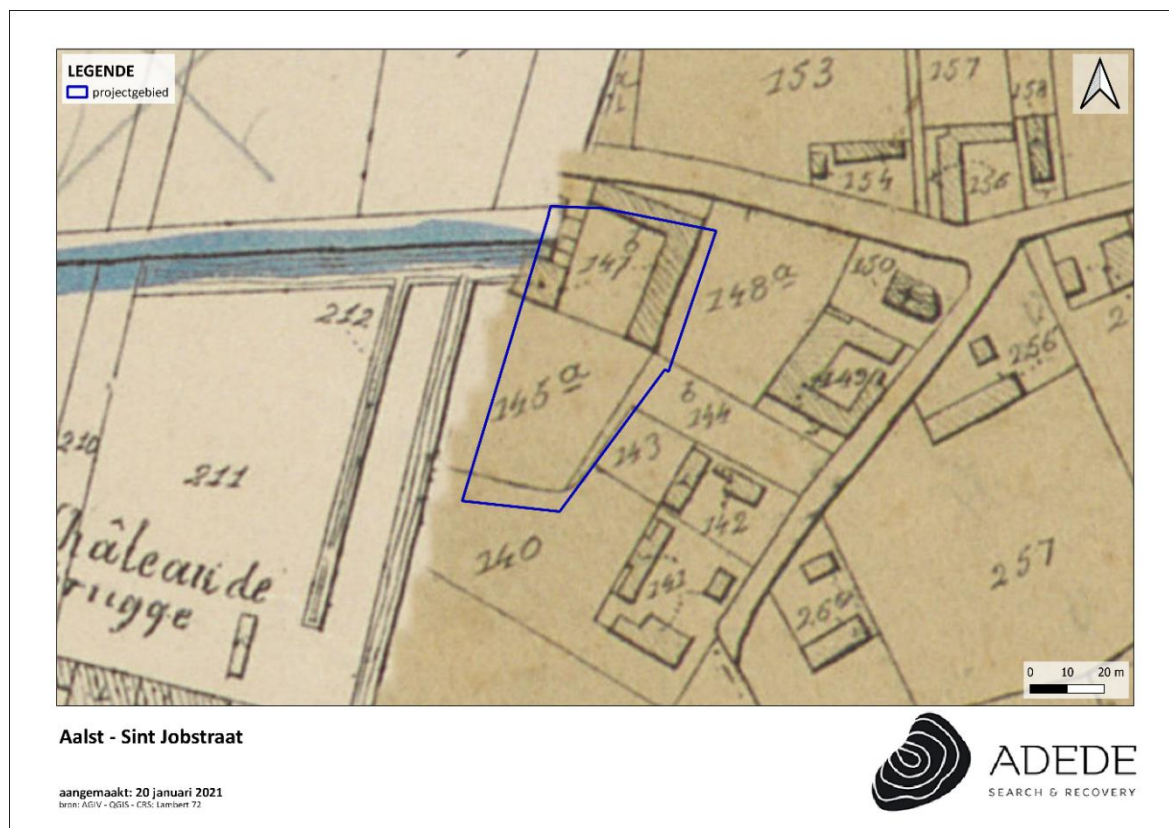

Figuur 25. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

²⁰ C. Lemoine-Isabeau, *La carte de Belgique et l'institut Cartographique Militaire (Dépôt de la Guerre), 1830-1914* (Brussel, 1988).

3.3.2.6 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). In 1827 werd Popp benoemd tot controleur van het kadaster in Brugge. Na de Belgische onafhankelijkheid kreeg Popp, in navolging van Philip Vandermaelen, de goedkeuring van de overheid om de Belgische kadasterplannen in de handel te brengen. De kadasterkaarten van Popp zijn dus in feite een gecommercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten zodoende veel gegevens over perceelsindeling. Bijkomende informatie bij de kaarten werd uitgegeven in bijgaande leggers. Popp overleed voor hij zijn volledige kadastrale atlas kon afwerken. Zijn weduwe vervolledigde nog de plannen voor de provincie luik, maar voor sommige gebieden beschikken we niet over een kadastrale kaart van Popp.²¹ Op de Poppkaart blijven de twee bestaande vleugels op het terrein zichtbaar. Het lijkt erop alsof er ook een westelijke vleugel gebouwd werd. Op basis van de kaart is dit echter moeilijk vast te stellen, gezien het projectgebied gelegen is op de grens tussen twee kaartbladen. Het zuidelijke gedeelte van het projectgebied blijft onbebouwd.

Figuur 26. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

²¹ S. Vrielinck, *Grootse plannen. De kadastrale Atlas van België van P.C. Popp: genese en datering (1840-1880)* (Amsterdam, 2018).

3.3.1 Luchtfoto 1971

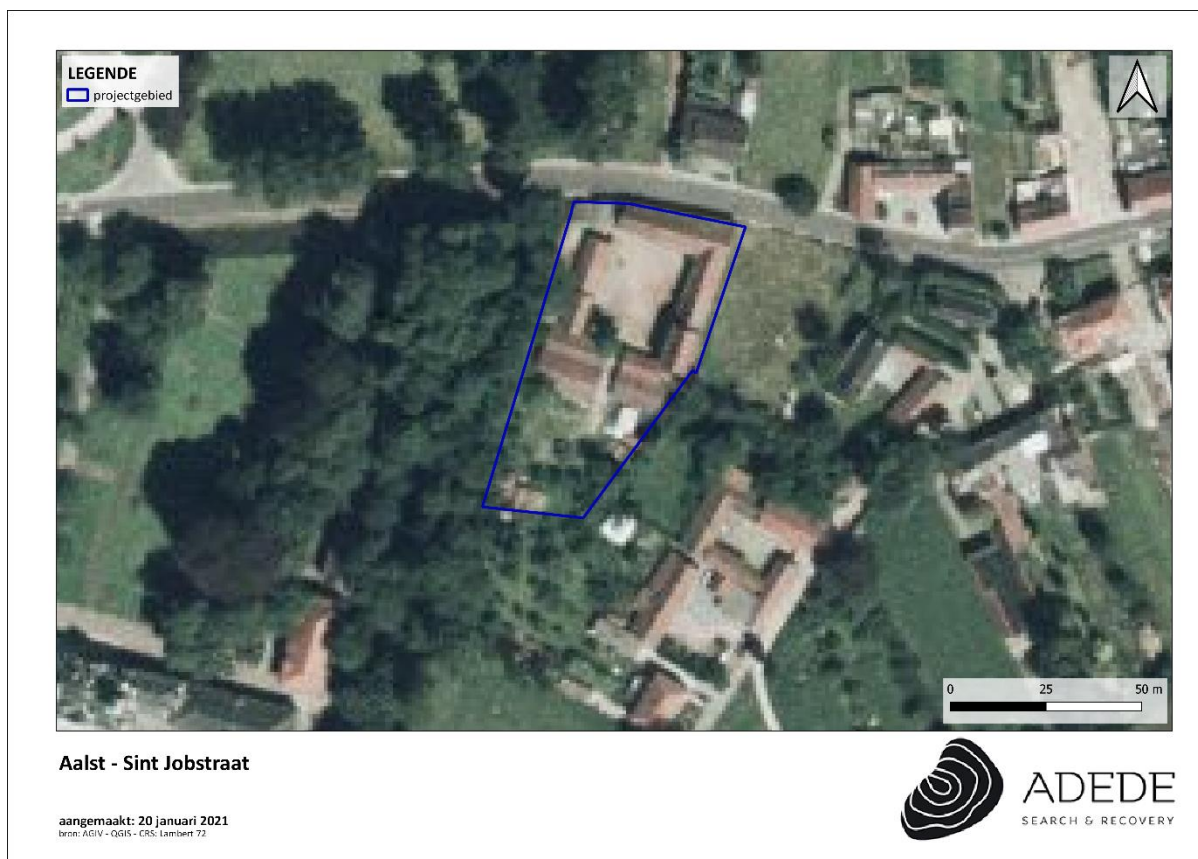
Het is moeilijk om duidelijke uitspraken te doen op basis van de luchtfoto van 1971, die van bijzonder slechte kwaliteit is. We zien dat er intussen ook een zuidelijke vleugel aangebouwd werd en dat er zodoende van een vierkantshoeve gesproken kan worden. Centraal lijkt er verharding te zijn aangelegd en ook ten zuiden van de bebouwing zien we verstoringen, al is het onduidelijk wat hier de precieze aard van is.

Figuur 27. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.2 Luchtfoto 1979-1990

Op de luchtfoto van 1990 zien we een vergelijkbaar beeld, maar ook hier is de kwaliteit van de foto te laag om duidelijke uitspraken te doen. Ten zuiden van de bebouwing zien we verstoringen, maar over de precieze aard van deze verstoringen kunnen we weinig zeggen. Uiterst zuidelijk zien we ook nog bijkomende bebouwing.

Figuur 28. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.3.3 Luchtfoto van 2008-2011

De luchtfoto van 2008-2011 toont opnieuw een zeer gelijkend beeld. In het noordelijke gedeelte van het projectgebied vinden we bebouwing terug met centraal verharding. Het zuidelijke gedeelte blijft grotendeels onbebouwd, met verschillende verstoringen, in de vorm van bebouwing en verharding.

Figuur 29. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2008-2011.

3.3.4 Luchtfoto van 2020

De luchtfoto van 2020 vertoont geen wijzigingen in vergelijking met de voorgaande foto.

Figuur 30. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2020.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

- In 2019 voerde Solva een onderzoek uit naar een gebied net ten noorden van het projectgebied. Hier werd geconcludeerd dat het gebied gelegen was in een archeologisch zeer interessante zone met een hoge verwachting naar steentijdvondsten, maar gezien de sterke verstoring van de bodem – die bleek uit een Landschappelijk Bodemonderzoek – werd er geen verder onderzoek aangeraden.²²
- In 2019 voerde All-Archeo een onderzoek naar een perceel aan de Hoezekouterdreef. Daarbij werd geconcludeerd dat het projectgebied gelegen is in een archeologisch waardevolle zone, met een hoge verwachting naar steentijdvondsten. Een landschappelijk Bodemonderzoek wees op een goede bodembewaring, en een booronderzoek naar steentijdartefacten wees op de afwezigheid van steentijdvondsten. Na een proefsleuvenonderzoek bleek dat er sporen aanwezig waren uit de late ijzertijden.²³

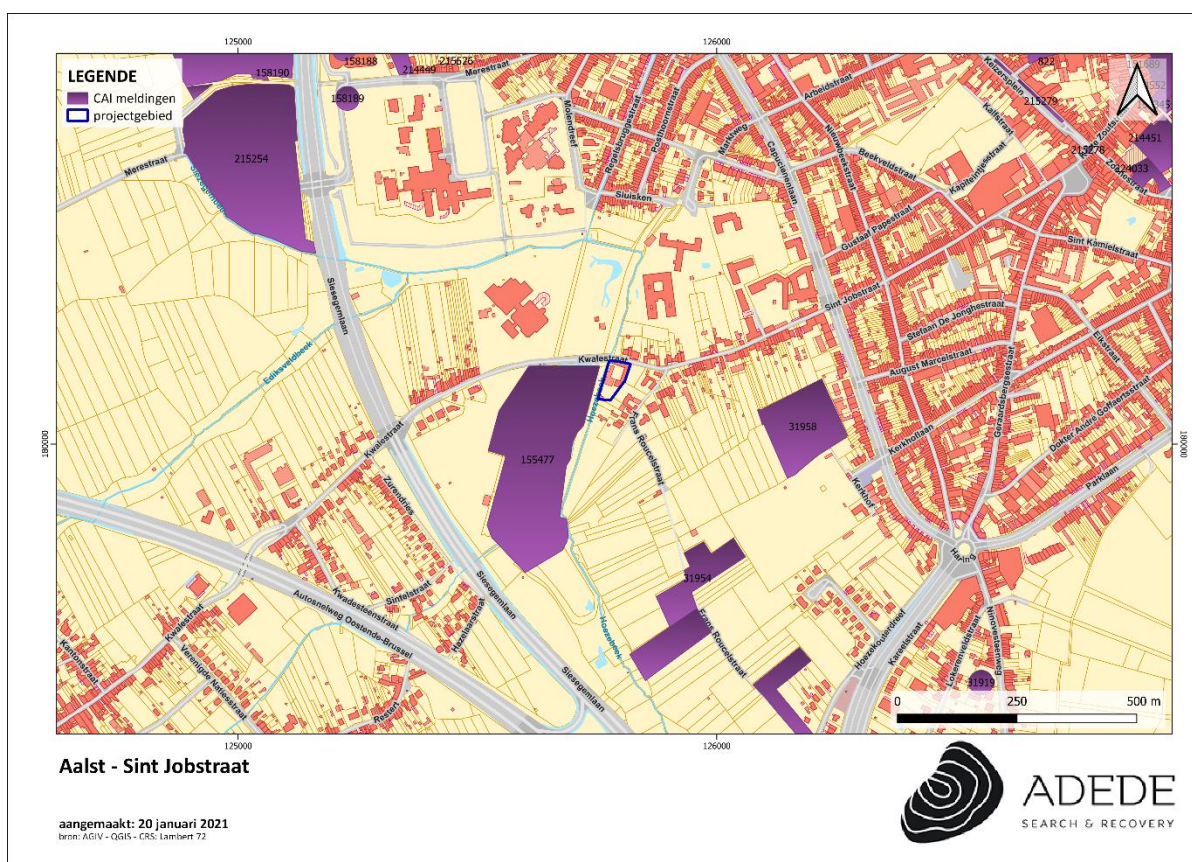
3.4.2 CAI Indicatoren

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
155477	Aangrenzend (W)	Middeleeuwen	Kasteel van Regelsbrugge. 14 ^{de} -eeuwse oorsprong. Gesloopt en vervangen door neotraditioneel kasteel in 1933.
31958	300m (ZO)	Steentijd	Afslagen van lithisch materiaal.
		Romeins-middeleeuws	Losse vondst van scherven.
31954	500m (ZO)	Steentijd	Groot aantal afslagen van lithisch materiaal.
215254	450m (NW)	Middenbronstijd	Crematiegraf
		Ijzertijd	Kuilen, aardewerk, paalsporen en crematiegraf.
		Romeins	Kuil en greppel onder colluvium.
		Vroegmodern	Veldoventjes
31919	800m (ZO)	Vroegmodern	Stenen molen. Verdwenen 1940-1950.
158189	800m (NW)	steentijd	Losse vondst van afslag.

²² Silke De Smet, Arne De Graeve, Bart Cherretté, Aalst Molenbeek Sint-Job, fietspad – Archeologienota (Erembodegem, 2019).

²³ Liesbeth Coremans, Natasja Reyns, Bénédicte Cleda en Alice-Jan Hellinx, Archeologienota Aalst – Hoekouterdreef (Bornem, 2019).

158190	850m (NW)	steentijd	2 verbrande afslagen.
158188	850m (NW)	Steentijd	afslag
214449	900m (NW)	Metaaltijden	Kuilen/paalkuilen geassocieerd met handgevormd aardewerk.
215526	950 (N)	Vroegmodern	Molens. Er werden verschillende zaken blootgelegd, zoals de fundering van de moldenramp, sporen van de aandrijvingen, etc.

Figuur 31. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

4 Besluit

In het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de renovatie en omvorming tot appartementen van een bestaand gebouw, alsook de afbraak van de bijhorende gebouwen gevolgd door de nieuwbouw van 11 eengezinswoningen, inclusief de bijhorende aanleg van nutsvoorzieningen en de aanleg van de zuidelijker gelegen tuin met picknickzone en infiltratiebekken, gelegen aan de Sint Jobstraat 290 te Aalst, werd door ADEDE BVBA een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedelig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan-of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

Het projectgebied is gelegen ten zuidwesten van de stad Aalst, nabij het gehucht Sint Job. De stad Aalst is gelegen in de Denderstreek, in het dal van de Dender, net benoorden het Pajottenland en de Vlaamse Ardennen. De oudste historische kern van Aalst situeert zich op de linkeroever van de Dender, op de overgang tussen de leem- en de zandleemstreek. De middeleeuwse stad heeft zich ontwikkeld op de plaats waar een noordoostelijke uitloper van een leemrug een steilrand vormt met het alluviaal gebied van de Dender, waardoor de bedding van de rivier er zeer dicht tegen de leemrug aanleunt, en waar zich waarschijnlijk al van oudsher een belangrijke oversteekplaats bevond. Het hoogteverschil tussen de alluviale rand en het 180 m verder gelegen hoogste punt aan de noordoostzijde van de leemrug ter hoogte van de Grote Markt bedraagt 6 m. Aan de zuidzijde wordt de leemrug begrensd door de valleien van de Hoezebeek en de Siesegembeek, die na hun samenvloeiing ten noorden ervan in de Dender uitmonden. Het plangebied zelf ligt net in het zuidwesten, aan de rand van de historische stadskern van Aalst, op een hoogte van ongeveer 15m TAW, onmiddellijk ten oosten van de Hoezebeek.

De onmiddellijke nabijheid van de Hoezebeek doet vermoeden dat het projectgebied archeologisch mogelijks zeer interessant is. In het verleden hadden gebieden met een uitgebreide waterhuishouding immers een zeer sterke aantrekkingskracht voor menselijke bewoning. Ook de gekende CAI meldingen in de omgeving wijzen op een grote trefkans inzake steentijd en ijzertijdvondsten. We schuiven voor de steentijden en ijzertijden dan ook een verhoogde verwachting naar voren. Deze verwachting is

tevens afhankelijk van de bodemtoestand en intactheid. Vrij courant kunnen vergravingen vastgesteld worden binnen dergelijke hoevecomplexen die mogelijks voor een verstoring van deze periodes gezorgd hebben.

Ook Romeinse sporen werden in de omgeving aangetroffen, al bestaat er soms weinig zekerheid over de precieze aard van deze vondsten. We schuiven hiervoor dan ook een gemiddelde verwachting naar voor.

Voor de middeleeuwse periode bestaat er weinig duidelijkheid over het projectgebied. We weten dat het projectgebied in de onmiddellijke nabijheid van het kasteel van Regelsbrugge, dat zich op de andere oever van de Hoezebeek bevindt. Volgens sommigen is de hoeve die gelegen is op het projectgebied in verband te brengen met de historische herenhoeve die bij het kasteel van Regelsbrugge hoorde, maar hierover bestaat geen duidelijkheid. Ook voor de Nieuwe tijd zijn er mogelijke sporen op het terrein bewaard gebleven, mogelijks in de vorm van landbouw en bewoningssporen, exploitatie van de site. We schuiven voor deze perioden dan ook een hoge verwachting naar voren.

Voor de hedendaagse periode zijn we beter ingelicht over de bebouwingsgeschiedenis van het projectgebied. Daaruit blijkt dat er doorheen de negentiende en de twintigste eeuw systematisch uitbreidingen aan de historische hoeve werden aangebouwd, zoals blijkt uit de historische kaarten. Ook op de luchtfoto's zien we verschillende verstoringen die wijzen op activiteit. Voor de hedendaagse periode schuiven we daarom een lage verwachting naar voor.

Toch dient ook de bodemverstoring in overweging genomen te worden. Uit de bodemtypekaart blijkt immers dat het projectgebied gelegen is in een OT en OB zone. Het betreft hier bodemtypes die getypeerd worden door een zeer ingrijpende bodemverstoring door menselijk ingrijpen. Het is echter niet geweten of deze bodemtypes effectief aanwezig zijn in de ondergrond of dat we binnen het projectgebied nog een natuurlijke bodemopbouw kunnen terugvinden.

De geplande werken omvatten de bouw van 14 eengezinswoningen, in de vorm van 11 woningen en 3 appartementen. Daarbij worden de zuidelijke en oostelijke gebouwen van de hoeve gesloopt en worden op deze locatie nieuwe gebouwen opgetrokken. Het hoofdgebouw langs de Sint-Jobstraat blijft grotendeels behouden, mits het toevoegen van een nieuwe vloerplaat. Bij de aanwezige gebouwen in het westen blijft een van de twee volledig bewaard (mits interne herbouwing), het andere krijgt een nieuwe vloerplaat en westelijke fundering en wordt tevens volledig bovengronds gerenoveerd.

De bestaande binnenkoer zal geroerd worden door rioleringswerken en nutsvoorzieningen voor de aan- en afvoer. De achterliggende tuin wordt heraangelegd met een picknick zone en een waterinfiltratiebekken in de vorm van een natuurlijke vijver, voor de afvoer van regenwater. Deze zal een diepte hebben van zo'n 20cm diepte. Daarbij blijven ook de bestaande bomen behouden. De

geplande werken kunnen dus zeker als bedreigend beschouwd worden voor eventueel aanwezige archaeologica.

Gezien de eerder grote verwachting die bestaat naar steentijden en de bedreigende aard van de werken, is het van groot belang om in de eerste plaats de bodemopbouw van het projectgebied na te gaan, om zo een correcte inschatting van het archeologisch potentieel te kunnen maken. ADEDE bvba is daarom van mening dat er in de eerste plaats een Landschappelijk bodemonderzoek dient te worden uitgevoerd, om de bodemopbouw na te gaan. Aan de hand van de resultaten van dit Landschappelijk Bodemonderzoek kan vervolgens een overgegaan worden tot een Booronderzoek in functie van steentijdvondsten, een proefsleuvenonderzoek of vrijgave in het geval van verstoring doorheen archeologisch relevante niveaus. Het verdere verloop wordt besproken in het Programma van Maatregelen.

5 Bibliografie

- F. Bogemans, 'Legende overzichtskaart Quartairgeologie Vlaanderen' (Brussel, 2005).
- W. Bracke 'De kaart van de Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris', in: s.n., De Grote Atlas van Ferraris (Tielt, 2009) pp. 5-19.
- F. Courteaux, 'Proeve tot verklaring der Wordingsgeschiedenis van Aalst' in: Het Land van Aalst 5 (1953), pp. 190-196.
- Karen De Coene, Thérèse Ongena, Frederic Stragier, Soetkin Vervust, Wouter Bracke & Philippe De Maeyer, 'Ferraris, the Legend', in: Cartographic Journal 49 (2012, 1), pp. 30-42.
- De Potter en J. Broeckaert, Geschiedenis der stad Aalst voorgegaan van eene historische schets van 't voormalige Land van Aalst (Gent, 1873-1876).
- S. De Schryver, Aspecten van sociale mobiliteit binnen de achttiende-eeuwse Aalsterse ambachtswereld. Een prosopografische benadering, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, universiteit Gent (2001), http://www.thesis.net/aalst_mobiliteit/aalst_mobiliteit_inhoud.htm [geraadpleegd op 7-10-2020].
- A. De Smet, 'Le Général-Comte de Ferraris et la carte des Pays-Bas autrichiens, in s.n., Album Antoine De Smet (Brussel, 1974) pp. 347-362.
- J. Ghysens, Geschiedenis der straten van Aalst (Aalst, 1986) p. 12.
- C. Lemoine-Isabeau, Les militaires et la cartographie des Pays-Bas méridionaux et de la principauté de Liège à la fin du XVIIe et au XVIIIe siècle (Brussel, 1984).
- C. Lemoine-Isabeau, 'Eugène Henry Fricx' in: Lexicon der Geschichte der Kartografie (1986, boek 1) pp. 242-243.
- C. Lemoine-Isabeau, La carte de Belgique et l'institut Cartographique Militaire (Dépot de la Guerre), 1830-1914 (Brussel, 1988).
- B. Pillans & P. Gibbard, 'The Quaternary period', in: F.M. Gradstein, J.G. Ogg & A.G. Smith, The Geological Time Scale (Cambridge, 2004) pp. 979-1010.
- Reinout Rutte en Bram Vannieuwenhuyze, Stedenatlas Jacob van Deventer. 226 stadsplattegronden uit 1545-1575 (Bussum – Tielt, 2018).
- R. Van Uytven, 'Stadsgeschiedenis in het Noorden en het zuiden' in: Algemene Geschiedenis der Nederlanden 2, pp. 187-253.
- S. Vrielinck, Grootse plannen. De kadastrale Atlas van België van P.C. Popp: genese en datering (1840- 1880) (Amsterdam, 2018).
- L. Wellens-De Donder, Philippe Vandermaelen, 1795-1869 (Brussel, 1969).

6 Lijst van figuren

Figuur 1: Bestaande toestand Hoezebeekhoeve.....	- 11 -
Figuur 2: Bestaande toestand - opmetingsplan	- 12 -
Figuur 3: Inplanting gelijkvloers nieuwe toestand	- 13 -
Figuur 4: Opmetingsplan bestaande toestand met aanduiding te verbouwen gebouwen (in geel) en te slopen gebouwen (in rood)	- 14 -
Figuur 5: Doorsnede geplande toestand gebouw A (straatzijde Sint-Jobstraat)	- 15 -
Figuur 6: Doorsnede geplande toestand gebouw C.....	- 15 -
Figuur 7: Doorsnede geplande toestand gebouw B.....	- 16 -
Figuur 8: Doorsnede geplande toestand gebouw D.....	- 17 -
Figuur 9: Doorsnede geplande toestand gebouw E	- 17 -
Figuur 10: Rioleringsplan geplande toestand.....	- 18 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.	- 30 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 31 -
Figuur 13. Hoogteprofielen van het projectgebied.....	- 32 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 34 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 35 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.....	- 36 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.....	- 37 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 38 -
Figuur 19. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 39 -
Figuur 20. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 40 -
Figuur 21. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.....	- 45 -
Figuur 22. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret	- 46 -
Figuur 23. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 48 -
Figuur 24. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.....	- 49 -
Figuur 25. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 50 -
Figuur 26. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.....	- 51 -
Figuur 27. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 52 -
Figuur 28. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 53 -
Figuur 29. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2008-2011.	- 54 -
Figuur 30. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2020.	- 55 -
Figuur 31. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 57 -

